

Scinteia tineretului

Anul VI
Nr. 48 (271)
12 pagini — 3 lei
Simbătă
29 noiembrie
1986

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

PACE ȘI UNITATE

La 23 noiembrie 1986 tinăra generație, întregul nostru popor au spus un DA răspicat, hotărât și demn pentru pace, pentru om, pentru viață! Este, aceasta, o opțiune esențială care ne angajează cu toată ființa noastră, un act istoric exemplar prin care România socialistă, președintele său, ilustrul Erou al păcii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, se adresează umanității cu chemarea vibrantă ca acum, când nu este prea târziu, să se treacă la măsuri concrete, efective de dezarmare și, în primul rând, la dezarmare nucleară, să se asigure popoarelor, omenirii întregi, respectarea dreptului sacru de a trăi într-un climat de pace, înțelegere și colaborare, într-o lume mai bună și mai dreaptă, fără arme și războaie, pe mult încreata noastră planetă.

Atmosfera de înălțător patriotism revoluționar în care a fost pregătit și s-a desfășurat referendumul de la 23 noiembrie este grăitoare, prin ea însăși, pentru deplina și unanima angajare a tineretului țării, a națiunii socialiste, în împlinirea cu succes a hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului, a Programului strălucit de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Acest lucru s-a desprins cu maximă claritate din magistrala cuvântare a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la grandioasa Adunare Populară din Capitală, strălucit și mobilizator document programatic de gândire și acțiune pentru tinăra generație, pentru întregul popor.

Cu cea mai aleasă emoție, cu cel mai profund respect, stăruie în inimile și sufletele noastre înălțările cuvinte-îndemn adresate nouă de cel mai iubit fiu al partidului și al poporului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU: „Vă chem, dragi tovarăși și prieteni tineri, să spuneți un Da hotărât în cadrul referendumului și să întăriți votul vostru de pace și dezarmare muncind și învățând cu pasiune și dăruire revoluționară, afirmându-vă în toate împrejurările ca destoinici constructori ai socialismului și comunismului, profund devotați patriei, partidului și poporului, situându-vă în permanență în primele rânduri ale uriașei activități desfășurate de întregul nostru popor pentru edificarea cu succes a noii orânduiri, pentru întărirea patriei noastre, pentru securitate și pace în întreaga lume!”

După cum relevă Comunicatul Comisiei Centrale pentru Referendum cu privire la rezultatul referendumului de la 23 noiembrie 1986 în legătură cu reducerea, de către Republica Socialistă România, cu 5 la sută, a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare, totalul general al voturilor exprimate este de 16 073 621 cetățeni, adică 100 la sută din numărul total al cetățenilor cu drept de vot și, respectiv, 1 577 353 tineri de vîrstă între 14 și 18 ani, adică 100 la sută din numărul total al tinerilor care au fost consultați în cadrul referendumului. Această din urmă cifră este, prin excelență, semnificativă pentru climatul de maturitate, angajare și responsabilitate în care tinăra generație a patriei — investită cu înalta răspundere de a reprezenta o puternică forță socială, viitorul inuși al națiunii noastre socialiste — răspunde încrederii și dragostei cu care este înconjurată, strălucitei inițiative, unice în lume, a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU de a o consulta într-o problemă cardinală de care depinde însăși viața, fericirea și bunăstarea ei — PACEA!

Așadar, poporul și-a spus cuvîntul. Avem conștiința datoriei împlinite, avem conștiința că ne-am onorat statutul de patrioți și revoluționari; acum, mai mult ca oricînd, este timpul faptelor, al muncii pentru țară, prin care contribuim la pacea și fericirea omenirii, întărind, și prin opțiunea noastră, nepuizabila capacitate revoluționară a unității noastre socialiste de nezdruincinat în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

În deplină unitate, sub semnul titular al păcii — iată cum simțim, iată cum gîndim, iată cum acționăm și năzuim în acest generos și nepuizabil anotimp al muncii pentru țară, pentru patrie și pentru omenii săi fiind convingși că acesta constituie cel mai înalt omagiu pe care îl putem aduce acum, la sărbătoarea actului istoric de la 1 decembrie 1918, tuturor celor care s-au jertfit pentru ca România să fie astăzi, aici și acum, prin noi și pentru noi, mai mîndră, mai liberă și mai fericită cum nu a fost ea niciodată.

PACE ȘI UNITATE! — iată sensul suprem a tot ceea ce sîntem, a tot ceea ce vrem să devenim.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Vrem o lume fără arme

Axa lumii — Pacea fie!
Pacea-i calea nemuririi;
Vrem o lume fără arme,
Nu vrem viața să se sfărme-n
Nucleara nebulie!
Pacea-i calea nemuririi!

Nicicînd mai mult dorită și vitală
Nu a fost pacea lumii ca acum,
Cînd o secundă poate fi fatală
Vieții care s-ar preface-n scrum.
Planeta ce-o avem e numai una,
Cum una-i viața fiecărui om;
Să fim ai vieții pentru totdeauna,
Să stăpînim puternicul atom!

Să dăm vieții forțele naturii,
Să dăm vieții viața noastră — oameni!
Să nu lăsăm pradă aventurii
Albastrul cerului fără de seamăn.
La pacea voastră, azi, vegheați popoare!
E înțeleptul, românesc apel.
Să piară spectrul iernii nucleare!
Noi vrem să fim ai vieții fiecare,
Să fluturăm al păcii viu drapel.

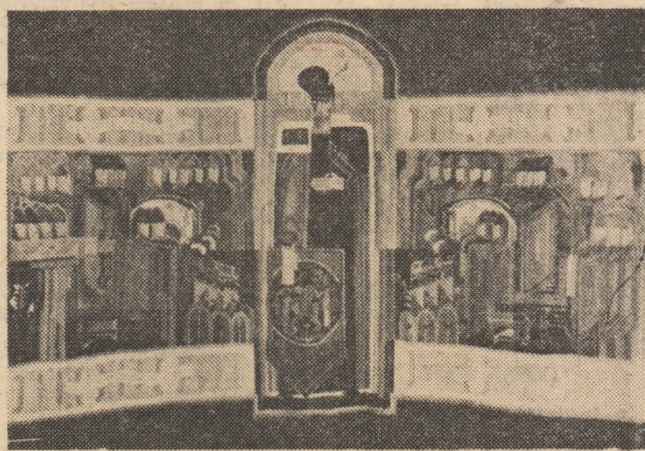
Pacea-i calea nemuririi,
Axa lumii — Pacea fie!
Vrem o lume fără arme
Nu vrem viața să se sfărme-n
Nucleara nebulie!
Pacea-i calea nemuririi!

VASILE BARDAN

Omagiul artei

UNIREA, tapiserie de ILEANA BALOTĂ

Monumentala tapiserie a Ilenei Balotă propune un tip de compoziție preluat din vechea tradiție a frescelor românești desfășurată pe lung, într-o compoziție amplă comportînd două registre unite printr-un motiv central, ca un imens medalion. De-a dreapta și de-a stînga, două spații ample, în care sînt reprezentate grupuri de personaje, țărani, soldați, puternic individualizați, cu chipuri dirze, parcă scoborite direct de pe Columnă, redată simetric, fac pîndant motivului central, de amplă respirație — chipul lui Mihai Viteazul în costum de epocă stilizat, sprîjinind cu mina dreaptă un motiv heraldic de mare frumusețe: un scut cu blazon figurativ în care sînt sugerate Țările Române unite într-o singură țară, ca sub un singur semn — ideea unității naționale. Jocul între orizontala pronunțată și verticala ce ordonează, ca un ax, compoziția, este corectat, pentru a evita monotonia, printr-o suită de trasee curbe și contracurbe ale unor motive tratate în cheie decorativă — ondulele scuturilor, arcul inteligent valorificat al ro-

tunzimei coamelor de cai; în părțile superioare și inferioare cite un sir de baluștri încadrează zidul apărător al neamului ca o cetate românească.

Cu ochi vulturesc, efigia domnitorului român străbate veacurile ca un simbol al ideii de unitate națională afirmată prin el, și realizată definitiv prin actul de fundamentală importanță: Unirea de la 1 Decembrie 1918, cînd s-a încheiat procesul de făurire a statului național unitar.

Compoziția Ilenei Balotă,

rezolvată cu mijloace de o extremă sobrietate și vigoare, se înscrie printre cele mai valoroase creații ale artei monumentale din ultimii ani, prelucrînd în mod strălucit unul dintre cele mai importante și semnificative momente din istoria României, pe care îl evocă și îl omagiază totodată convîngător.

Arta plastică se constituie astfel, încă o dată, ca un omagiu adus istoriei, cătitorilor de neam, chemînd privitorul să revină la semnul ei grav și emoționant.

ANSAMBLUL ARTISTIC AL U.T.C.

centru de cultură și educație a tineretului

În acest an de importante succese economice, sociale și culturale Ansamblul artistic al Uniunii Tineretului Comunist împlineste patru decenii de activitate.

În anul 1946, cind în țară începuse drumul lung al prefacerilor în toate domeniile de activitate, un grup de tineri membri ai organizației de tineret au înființat mai întâi un ansamblu de cîntece și dansuri populare românești la care s-au adăugat după aceea formații corale, teatrale, muzicale etc. În scurt timp, ansamblul pus sub egida Comitetului Central al U.T.C., a devenit o adevărată și reprezentativă instituție cultural-artistică a tineretului.

Ansamblul artistic al U.T.C. a fost și este, așa cum o confirmă foștii și actualii membri, o școală a educației artistice, comuniste, o „treaptă” de lansare și de afirmare pentru numeroși artiști: muzicieni, coregrafi, actori etc. aflați astăzi în plină forță creatoare. Aici la Ansamblul artistic al U.T.C. a fost locul ideal al „confluențelor” artistice de toate genurile la care au participat cu dragoste și pasiune mii de tineri pe care îi numim emblematic: artiști amatori, toți fiind de fapt cetățeni cu importante răspunderi sociale: muncitori, studenți, elevi, profesori, doctori, ingineri etc. ce se dedică după orele de muncă sau învățatură artei și creației stimulate puternic cu deosebire în ultimii ani în Festivalul național „Cîntarea României” — inițiativă generoasă a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, cel mai iubit părinte al tinerei generații.

Ansamblul artistic al U.T.C. a fost de-a lungul anilor o adevărată universitate artistică, un strălucit ateneu al artelor — unic prin modul de organizare și activitate dar și prin performanțele artistice obținute.

Ca urmare a activității deosebite de educație artistică și revoluționară, în slujba partidului, a organizației U.T.C. și a țării, Ansamblul artistic al U.T.C. a fost distins de-a lungul anilor cu înalte ordine și medalii de stat, distincții ale

au efectuat, în decursul anilor, peste 80 de turnee artistice în circa 40 de țări ale lumii, obținând totdeauna laurii concursurilor internaționale și reprezentînd cu cinste arta și spiritualitatea românească.

Turneele artistice în țară și peste hotare, contactul cu publicul larg, au contribuit în a fi cunoscute și apreciate formațiile artistice și interpretii de marcă ai acestei instituții. Prezența în spectacolele de gală și cele festive de nivel național, în principalele competiții naționale

cale, coregrafice pe care Ansamblul artistic al U.T.C. le promovează cu consecvență în spectacolele și manifestările sale. Astfel, numai în cadrul „GALELOR ARTEI TINERE” și „STUDIULUI TINERILOR MUZICIENI”, precum și la CENACLUL „CONFLUENȚE”, activități constituite în ultimii ani, au fost invitate în dialog importante forțe artistice tinere în domeniile creației și interpretării.

Activitatea remarcabilă a unor artiști — astăzi nume recunoscu-

lui artistic al U.T.C., precum și a spectatorilor tineri.

Astăzi, mai mult ca oricind, principalul nostru scop este să polarizăm interesul celor mai largi și mai diverse categorii ale publicului tinăr printr-o varietate de manifestări artistice și politico-educative. Prin aceasta dorim să răspundem dorinței firești față de cultură a tineretului contemporan dar și exigențelor mereu sporite, accentuate de documentele de partid și de cele ale organizației de tineret, privind procesul instructiv-educativ al tinerei generații, cultivarea în conștiința acestora a unor durabile sentimente patriotice, pregătirea tinerilor pentru muncă și viață.

O latură importantă a activității Ansamblului artistic al U.T.C. o constituie și aceea de „Centru metodic pentru activitatea cultural-artistică din cluburile și casele de cultură, ale științei și tehnicii pentru tineret din sistemul U.T.C.”

Iată, deci că la acest moment important în evoluția sa Ansamblul artistic al U.T.C. se prezintă cu un palmares deosebit și cu perspectiva continuării la cote înalte a unor frumoase tradiții artistice și, evident, cu dorința firească a modernizării principalelor sale structuri artistice și a formelor de adresare culturală către inima publicului tinăr. Public ce a fost și este măsura firească a strădaniilor noastre artistice și educative de astăzi și din totdeauna.

ROMEO SÂNDULESCU
director al Ansamblului artistic al U.T.C.

DE INDRUMAREA COLECTIVELOR ARTISTICE ALE ANSAMBLULUI, DE ELABORAREA ȘI INTERPRETAREA UNUI REPERTORIU CU PUTERNICE REZONANȚE EDUCATIVE SE OCUPĂ URMĂTORII SPECIALIȘTI :

● Norica Popescu (șef secție artistică)
● Teodor Vasilescu (maestru coregraf — Artist emerit) ;

● Voicu Enăchescu (dirijor-cor) ;
● Gheorghe Popa (dirijor-orchestră populară) ;
● Dan Ionescu (coregraf) ;

● Grigore Popa (regizor-teatru) ;
● Petru Grosu (secretar literar)

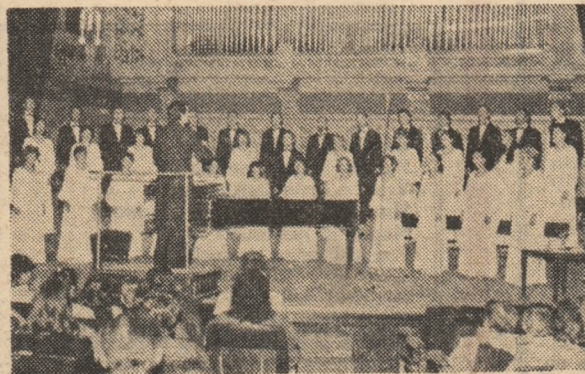
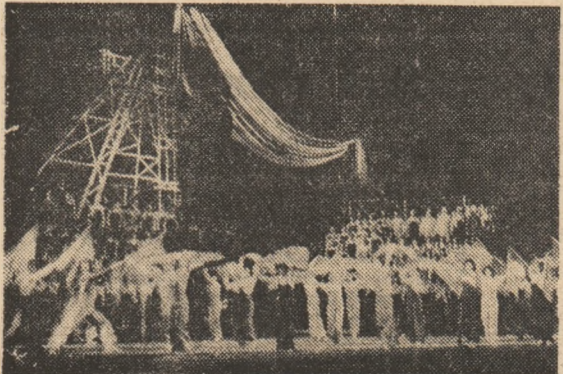
C.C. al U.T.C., „Ordinul Muncii” clasa I și „Ordinul Meritul Cultural” clasa I, Diploma și Medalia de Onoare a U.T.C. etc. Colectivele artistice ale Ansamblului artistic al U.T.C. sînt laurate ale tuturor edițiilor Festivalului național „Cîntarea României” și ale tuturor Festivalurilor Mondiale ale Tineretului și Studenților.

În activitatea sa, Ansamblul artistic al U.T.C. a prezentat mii de spectacole și manifestări artistice și culturale în fața a milioane și milioane de spectatori din țară și de peste hotare.

Formațiile componente ale Ansamblului artistic al U.T.C.

și internaționale au făcut ca Ansamblul artistic al U.T.C. să devină o instituție culturală de tradiție și prestigiu a țării. Indrumarea artistică a tinerilor a fost asigurată totdeauna de cadre competente, personalități ale muzicii, teatrului, artelor coregrafice, folclorului etc. Un sumar bilanț al activităților de astăzi ale Ansamblului artistic al U.T.C. relevă că acesta cuprinde în prezent în cadrul formațiilor și cercurilor artistice reprezentative aproape 400 de tineri. Lor li se adaugă și numărul mare al colaboratorilor artistici ai ansamblului: interpreți, creatori, formații muzi-

te în viața spirituală românească: MARIN CONSTANTIN și THEODOR VASILESCU, NICOLAE HERLEA — artiști emeriti, SILVIA POPOVICI, GEORGHE CONSTANTIN, GHEORGHE COZORICI și mulți... mulți alții, este continuată de generația de astăzi de coordonatori de activități și artiști cetățeni VOICU ENĂCHESCU, GHEORGHE POPA, DAN IONESCU, GRIGORE POPA, MIRABELA DAUER, ANDA CĂLUGĂREANU, DAN SPATARU și alții, care contribuie din plin la educarea multilaterală artistică, civică și politică a membrilor Ansamblu-

Trei ipostaze elocvente ale efervescențelor, diverselor activități desfășurate de formațiile Ansamblului artistic al U.T.C.

IN CADRUL ANSAMBLULUI ARTISTIC AL U.T.C. FUNCȚIONEAZĂ URMĂTOARELE FORMAȚII ȘI CERCIURI ARTISTICE

CORUL DE CAMERA „PRELUDIU”

- primul concert, în 1972, la pupitrul fiind dirijorul Voicu Enăchescu ;
- a prezentat peste 500 de concerte în timp ;
- are peste 150 imprimări la radio și televiziune ;
- în repertoriul curent : aproximativ 200 de lucrări din creația muzicală clasică și contemporană, națională și universală ;
- concerte în Cehoslovacia, S.U.A., R. F. Germania, U.R.S.S., Spania, Ungaria, Bulgaria etc. ;
- premiul I la Festivalul „Cîntarea patriei” și la primele patru ediții ale Festivalului artei și creației studențești ;
- laureat al concursurilor internaționale de la Pardubice (1973) și Nitra (1974) ;
- premiul criticilor la Festivalul internațional al cîntecului coral Barcelona (1976), Celje (1985).

CORUL MIXT

- înființat încă din anul 1916 ;
- a prezentat în timp concerte în întreprinderi, instituții, școli, facultăți, șantier naționale ale tineretului, cluburi și case de cultură, pe diferite scene din țară și străinătate ;
- printre dirijorii de prestigiu care s-au aflat la pupitrul acestei formații se numără artistul emerit Marin Constantin și profesorul universitar Petre Crăciun ;
- repertoriul : cîntece revoluționare și patriotice pentru tineret ; un mare număr de

piese corale clasice și contemporane din literatura muzicală românească și universală.

GRUPUL VOCAL „CHORALIS”

- înființat în 1978 ;
- activează în formula muzicală de sextet de acompaniament ;
- prestigiul i-a fost consolidat cu prilejul festivalurilor „Melodii '81, '82, '83, '84, '85”, ale edițiilor Festivalului cîntecului politic pentru tineret și al colaborării la emisiuni de televiziune ;
- repertoriu : peste 40 de piese înregistrate, ea și prelucrări folclorice ori aranjamente de muzică de jazz.

ANSAMBLUL FOLCLORIC „CUNUNA CARPAȚILOR”

- alcătuit din tineri talentați, muncitori, elevi, studenți, profesori, funcționari, tehnicieni ;
- cuprinde grupuri artistice de dansuri populare, soliști vocali și instrumentiști de muzică populară ;
- distins cu premiul I la toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României” ;
- a participat la peste 70 turnee artistice, efectuate în aproximativ 50 de țări din Europa, Asia, America și Africa.

ORCHESTRA DE MUZICA POPULARĂ

- integrată ansamblului folcloric „Cununa Carpaților” cuprinde tineri interpreți de o vădită înzestrare la instrumente populare românești pre-

cum naiul, țambalul, cavatul, dar și la instrumente clasice asimilate în orchestre de muzică populară : vioara, acordeonul, taragotul, clarinetul etc. ;

● solista vocală este Lavinia Crăciunescu-Toma ;

STUDIUL TINĂRULUI MUZICIAN

- manifestare artistică organizată de Ansamblul artistic al U.T.C. în colaborare cu Filarmonica „George Enescu” ;
- sînt prezentate concertele de muzică cultă la Ateneul Român, contribuindu-se astfel la o educare muzicală a tineretului prin oferirea posibilității de contact direct cu valorile muzicii culte românești și universale ;
- a debutat în luna ianuarie a anului 1984 ;
- pînă în prezent a ajuns la a XXII-a ediție ;

GALA ARTEI TINERE

- Inițiată din anul 1982 ;
- manifestare de o mare complexitate : activitate cultural-artistică de acut interes a generației tinere ; loc de întîlnire a tinerilor creatori bucurîndu-se de recunoaștere publică în diverse genuri ale artei ; mijloc important de formare și modelare a gustului publicului tinăr ;
- cuprinde recitaluri poetice, actoricești, coregrafice, mini-concerte de muzică ușoară, cultă, dialoguri cu invitații — personalități ale vieții științifice și culturale —, expoziții de artă plastică, vizionări de filme ;
- atractivitatea a sporit și prin ediția vorbită, susținută de un grup de redactori și invitați ai „Suplimentului lite-

rar-artistic al Scintei tineretului”.

GRUPUL DE TEATRU „EVENIMENT”

- înființat din anul 1974 ;
- dintre piesele și montajele literar-artistice prezentate, „Datini și obiceiuri românești”, „A opta zi din de dimineață”, „Conduita unei opinii”, „Om pentru oameni”, „Scrisoare deschisă despre pace”, „Elegia moșilor”, „Rinduclii” ;
- grupul a efectuat pînă în prezent 48 de turnee în țară și peste hotare ;
- dintre premiile și distincțiile obținute : Premiul I și titlul de laureat la Festivalul național „Cîntarea României”, Premiul I și titlul de laureat al Festivalului internațional al teatrelor de la Zagreb ;
- repertoriul se caracterizează prin abordarea modernă a unei largi game, de la piesa istorică la cea de strictă actualitate.

CENACLUL „CONFLUENȚE”

- înființat în 1980 ;
- organizat în colaborare cu Suplimentul literar-artistic al Scintei tineretului, factor de reunire a creatorilor tineri sub semnul artei revoluționare angajate : scriitori, cinești, artiști plastici, muzicieni din întreaga țară ;
- alături de lucrări literare se prezintă filme de scurt metraj, expoziții de artă plastică, microconcerte sau momente coregrafice sau teatrale ;
- au devenit deja tradiționale turneele cenacului făcute pe tot cuprinsul patriei care permit o cunoaștere reciprocă mai aprofundată între tinerii creatori și alți tineri care mun-

cesc în cele mai diferite domenii de activitate.

CENTRU METODIC

- Coordonează, îndrumă și controlează activitatea cluburilor și caselor de cultură ale științei și tehnicii pentru tineret din sistemul U.T.C.
- Prin centrul metodic se organizează instruirii metodice pentru directorii, instructorii și coordonatorii formațiilor artistice din cluburile și casele de cultură, ale științei și tehnicii pentru tineret, schimburi de experiență, manifestări model politico-educative, recreative, distractive și artistice.
- Prin centrul metodic se organizează concursuri artistice, treceri în revistă, concursuri de creație artistică, muzicală, coregrafică etc. dotate cu premii avînd o tematică inspirată din realitatea noastră socialistă, din viața, universul de împliniri și aspirații ale tineretului.

GRUPUL DE DANS „IZVOR”

- Înființat în anul 1980.
- Abordează genuri coregrafice variate: balet contemporan, dans modern, dans tematic și dans popular românesc.
- Laureat al Festivalului național „Cîntarea României”.
- A evoluat pe prestigioase scene din țară și de peste hotare (în Algeria, Grecia, R. F. Germania, U.R.S.S., R. D. Germană, R. P. D. Coreeană) și a participat la o serie de manifestări artistice internaționale.

Pagină realizată de
VICTOR ATANASIU
și **PETRU GROSU**

UNIREA ESTE MĂRTURIA LEGIILOR STRĂMOȘEȘTI

1. În lumea originilor

„Înainte de noi n-a fost nimeni acolo. Sau dacă a fost cineva, au fost numai ai noștri, de la tracii cei vechi, geții și dacii, până la românii care ne-au lăsat limba, fără a distruge rădăcinile milenare“.

N. IORGA

Nicăieri, poate, ca aici, în dacicul Appoulon, azi Alba-Iulia, nu pulsează atât de adânc și de puternic sentimentul istoric al istoriei noastre de început, originare, pecetluită în destinul lumii geto-dace. Un destin biruitor, căci învingătorii au ieșit învingători, așa cum o spun mărturiile în piatră și în pământ, în vestigiile spirituale de durată, intrate, ca pentru a fi înveșnicite, în datină, în tradiție și în rosturile de viață ale unui întreg popor. Căci acel „Decebalus Rex Dacorum“, nu era o ivire întâmplătoare pe cerul istoriei noastre, ci încercarea și mărturia din urmă a celor hărăziți să tină în marginile ei străvechi, Dacia Mare, pentru ca nimic să nu se uite și nimic să nu se destrame din cele moștenite aici, din vremurile originare. Și a fost așa! Căci atunci când ostilele celui care se va numi „Traianus Imperator Romanorum“ vor ajunge aici, ele vor sălășlui pe temelile puse de acei daci și apoi daci, dând nou-lui lor așezământ de cetate, fireasca numire de **Appulum**, de la vechiul **Appoulon**. Era ca un semn al statornicității în timp a supremului adevăr, că cei care cu-cerească sint, în toate cele ale lor, stăpâniți de rosturile vieții și ale pământului pe care ajung. Iar sinteza daco-romană a fost și a rămas argumentul din urmă și de totdeauna al Unirii, celor două popoare, nu numai în destin istoric, dar și în adâncimile lor de viață. De-atunci, și începând cu acel secol al II-lea, al e.n., intrăm și mai mult cu istoria în atenția Romei, întârindu-se, veac după veac, aceleași preocupări de a se cunoaște mai bine societatea romană, mentalitățile epocii, noua credință, pătrunzând aici, acum, ideile creștinismului dezvoltate de „apostolii daco-romani“, cum îi numea Părvan pe Niceta Remesianul, Ioan Cassian și Dionisie Exiguul. Prin toate acestea Dacia romanizată dovedea puterea de absorbție a tot ce reprezenta un dat al civilizației, dar și vechimea unei vieți spirituale, care venea din lumea originilor geto-dace. E ceea ce Unirea ne înfățișează aici prin efigiile Unirii.

2. Intrarea în conștiința unității de neam

„Să poată grăi toate șesurile și cimpurile Ardealului, de la Sintimbru la Bălgrad, la Alba Iulia, și mai departe, despre măreția acelor zile“.

DIN CRONICA TIMPULUI

Așa va trebui înțeleasă, așa va trebui interpretată intrarea lui Mihai Viteazul, în Alba Iulia, în acel binecuvântat an, 1599, ca o intrare în conștiința unității de neam, a celor mulți din toate ținuturile Ardealului, care din moși-strămoși trăiseră și muriseră cu această neabătută conștiință. N-a fost culme și măgură transilvană, n-a fost drum și potecă de drum, n-a fost loc și așezare omenească, unde să nu fi pilipt întotdeauna conștiința unității de neam, trecută în biruitoarele cuvinte: „cei de-o simțire și de-un gând“. Când Mihai Viteazul va intra în cetatea Albei-Iulii, își va atînti privirea sa dinlăuntru spre toate epocile de zidire sufletească ale unui trecut, în care acei necunoscuți ai pământului, iobăgiți și cu trupul și cu sufletul, în propriul lor pământ, ca pentru a implini o lege, s-au ținut neclătinați, răbdători și uniți în ale lor. Aici, în Bălgradul străvechi, în Alba Iulia, va găsi viteazul domn toată semeția și vrednicia unui neam, va găsi nestrămutatele credințe, rinduite luminos în „Bucovnele“ de la Bălgrad, în învățăturile cele alose, care-i adunau pe toți învățații Ardealului la „priticire“ de sfat, și unde tilcuiau pentru luminarea neamului, de la un Gheorghe de Rimeț (1486) la Ioan de la Prislop (1505—1605) care l-a primit pe Mihai Viteazul la intrarea sa triumfală în Alba Iulia, arătându-i toate osirdiile celor care trăiau aici în conștiința unității de neam. Va trece aici, același viteaz domn, peste pragurile unei vechi mitropolii, unde toți cei care veneau din țările românești cu incredințări politice și bisericesti, se considerau uniți în scopurile lor, incit Bălgradul, Alba Iulia, se înfățișa ca o capitală a unității istorice și spiritualității întregului Ardeal. De aceea și numai de aceea la intrarea sa în Alba Iulia fulgerul unității de neam a stăpinit ființa marelui domn. De aceea, și numai de aceea, a dat el, Mihai Viteazul, drepturi de înălțare și mărire celor ce chivernisă rinduelile cetății, a bătut sigiliul ce se poate vedea, a rectorit Mitropolia Transilvaniei, căci aici își avuse ea începuturile firești, în colțul de sud-est al cetății, până în 1714, cind prin legea fărădelege, lăcașul acesteia, care simboliza cea dintâi Unire politică a țărilor românești, a fost distrusă, ca să se șteargă amintirea Unirii. Dar ea, Unirea, intra statornică în conștiința dinlăuntru a unității de neam, peste care nu se mai putea prăvăli nici o fărădelege. Își avea puterile ei, în puterile tuturor.

3. Unirea este mărturia legii strămoșești

„Unitatea României este rezultatul luptelor susținute timp de veacuri de cel mai bunii fii ai poporului românesc“.

I. LUPAȘ

Vom căuta mărturiile Unirii de la 1 decembrie 1918 la Alba-Iulia în spațiul de lumină continuă al legii strămoșești. Această lege a fost singura călăuză mai statornică pe drumul către Unire. Domnitorii de țară, așa cum îl știm și-i vedem azi, de la Ștefan cel Mare la Mihai Viteazul și Constantin Brâncoveanu au cirmuit prin ascultarea legii și erau astfel una cu cei mulți, care trăiau în legea apucată și lăsată lor. N-a fost înțepenirea noastră în lege, ci înaintare prin ea și

Transilvania

Cu munți și cetăți, cu cascade și ape
Cu forme ale luminii plutind pe podiș
Și în umbre de aur scaldînd tot spațiul
Cu orașe celeste. Cu înălțimi de pe care

se vede

Departate în timp, ocean scaldînd auzul și văzul

Cu case pe munte. Cu Horea trecînd în

inserare pe col

Și buciumul auzindu-se de pe culme pe culme.

Cu mari focuri, cu splendoare și nori

Cu păduri vechi peste care vulturul

Se rotește tot mai sus, în genune.

Cu gutui în fereastră,

Cu nunți, cu hore nebune și vioara cîntînd

Surpă un gol uriaș între stele

Cu Horea pe roată

Cu Supplex Libellus Valachorum

Cu bărbați la coasă. Cu sunet de corn

Auzit prin somn dimineața

Cu Avram Iancu și moșii lui,

Cu inima lor uriașă

Cu Alba Iulia

Cu nepieritoare, cu tulburătoare, cu

triumfătoare mea Alba Iulia

Cu eterna noastră Alba Iulia

Cu păstrări perlați în riul de munte

Cu Ip și Moisei, cu jertfe și sînge

Cu imensa bucurie rămasă

Binecuvîntată, fii Transilvanie. Tu

Ești pururi acasă.

MIRCEA FLORIN ȘANDRU

incordare în cumpenele veacurilor. Pe efigia legii strămoșești sint gravate însemnele noastre cele mai adînci, care cresc din Donariul, tezaurul de la Biertan, al secolului al IV-lea, mărturisind despre vechimea creștinismului în Dacia, care n-a fost aici implantat prin cei creștinați mai tîrziu, de edicetele papale. Briul arhitecturii românești din toate provinciile își are aici graiul său, graiul unirii, cu motivele ce vin din legendarul Maramureșului până la lemnul sacralizat în Coloana fără sfîrșit a lui Brâncuși, ca să se știe că Țara a fost întotdeauna una.

Pe pământul Albei-Iulii, acum 68 de ani, s-a săvîrșit Unirea politică a tuturor românilor, căci Unirea istorică, a culturii, a aspirațiilor și indeletnicirilor noastre era din începuturi realizată. Au coborît la Alba-Iulia toate bucuriile și suferințele, în așteptare, din toate ținuturile Ardealului, și din blinda Moldovă și din zările de arșiță ale Munteniei, ca la o împlinire a legii.

Erau acolo nepoții și strănepoții foștilor iobagi, dascălii buni de țară, gospodarii satelor ce ținuseră în pragul casei lor omenia românească, erau toți, cu fruntea deschisă, cu ochii luminoși, cu bucuria clipei în ființa lor, declanșată acum, cind Țara se întregea în hotare de suflet.

4. Prin locurile Marii Uniri

„Aici, pe pământul trecătoarei glorie a lui Mihai Viteazul, domn peste Ardeal s-a împlinit după trei secole menirea de a fi împreună a poporului român“.

DIN CRONICA TIMPULUI

În întreg spațiul Ardealului, al Transilvaniei, există însemnele Unirii, a Unirii Celei Mari, de la 1 decembrie 1918, care i-a adunat pe toți ardelenii, din toate locurile, din toate marginile de țară, din toate cătunele și satele, din toate urbiile și orașele, de pe toate coclaurile și măgurile pline de legende, de pretin-denți, i-a adunat pe marele Drum al Unirii, la Alba-Iulia. Au venit acolo cei din Țara Năsăudului, apărătorii de graniță, cei din Țara Sătmăruului, cu însemnul voievodului neuitat, Menumort și cei din Țara Sălajului, cu amintirea altui voievod Gelu, și cei din Țara Bihariei, purtînd emblemele cetăților voievodale, și cei din Țara Moților lui Horea și Iancu, cei din Țara Hațegului, cu mindria și semeția strămoșilor daci, cei din Țara Birsei și din Țara Făgărașului, cei din Țara Maramureșului, străvechi leagăn de viață românească, de pretin-denți, s-au revărsat spre Alba-Iulia aceste „Țări“ românești, purtînd pecetea și ordinea dinlăuntru a vieții lor, românești de totdeauna.

De aceea, se poate spune că Unirea de la Alba-Iulia s-a făcut mai întîi în toate așezările „bătrînului Ardeal“ și că la Alba-Iulia au venit oamenii acestor așezări să pecetluiască o realitate politică de sine stătătoare.

La Șisești în Maramureș. Cind veți ajunge în legendarul Maramureș veți găsi la Șisești acel lăcaș de neuitat, ridicat după gîndul marelui luptător pentru Unire, dr. Vasile Lucaci. El este acela care a purtat în adîncul conștiinței sale ideea unui lăcaș de închinăciune care să simbolizeze visul de veacuri al unirii tuturor românilor. Pe frontispiciul acestei clădiri scrie: „Acest lăcaș al Unirii tuturor românilor“.

La „Acastană“, la Cehel, în Sălaj. Locul „Acastană“ se află la capătul Șimleului. Acolo au fost spinzurați în 1848 luptătorii români. În același loc în anul 1918, luptătorul social-democrat Petre Borzescu din Cehel, a fost prins de gărzile inamice. Ca prin minune, 50 de cehieni au venit din vile de pe Măgura, cu securi, cu sape, cu pari și l-au salvat pe consăteanul lor în învîlmășagul care s-a produs. La 1 decembrie 1918, Petre Borzescu a condus delegația de la Cehel-Șimleu la Alba-Iulia, mergînd în fruntea ei, cu „credinționalele“ celor care i-au salvat viața. Locul acela e legat de Unirea de la 1 decembrie.

Casa dr. Aurel Lazăr de la Oradea. Această casă se află în centrul Oradei. Aici, la 12 octombrie 1918, s-a luat hotărîrea de către Consiliul Național Român, de înaintare a unei moțiuni către parlamentul din Budapesta, prin care românii ardeleni cer dreptul lor la autodeterminare. A fost momentul istoric hotărîtor. Casa dr. Aurel Lazăr de la Oradea a deschis drumul spre Arad. „Tratatulele de la Arad“, apoi spre Alba-Iulia. La Oradea erau dr. Teodor Mihail, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Lazăr și mulți alții.

Prefectura de la Arad. În noiembrie 1918 au început „tratatulele de la Arad“ între delegația maghiară și reprezentanții români. După îndelungi discuții, de față fiind șeful delegației maghiare, sociologul Iászi Oszkár, care mai promitea drepturi românilor ardeleni, și Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș, dr. Aurel Lazăr și alții. În fața situației incerte, Iuliu Maniu a dat replica istorică: „teljes elszakadást“, adică românii ardeleni vor „ruptura totală“ de Ungaria. Locul acela de la Arad reține ecoul adînc al celor vremuri istorice.

Pe „Cimpia Libertății“ la Blaj, s-au spus, în 1848, profeticele cuvinte: „Vrem să ne unim cu Țara“. A fost votul suprem prin care, peste șapte decenii, se va realiza marea vis al Unirii tuturor românilor. Acolo au fost prezenți și muntenii și moldovenii, simțînd că acolo se săvîrșește un pas spre unirea tuturor celor de un „gînd și de-o simțire“, cei despărțiți de graniți artificiale.

În „Sala Unirii“, la Alba-Iulia, în 1918, Consiliul național central român a deschis ședința de intrunire a delegațiilor veniți din toată țara, prin Gheorghe Pop de Băsești. Erau acolo 1228 de delegați trimiși de întreaga suflare românească din Transilvania. Aici au fost depuse „credinționalele“, acele împuterniciri, date delegațiilor veniți la Alba-Iulia. E bine, cind ajungem aici, să ne oprim să le citim literale șterse de vreme. Și e bine să citim inscripția de pe frontonul de vest al Sălii Unirii, scrisă la un deceniu de la Unire în 1929, de marele N. Iorga, astfel: „În anul (...) 1918, 1 decembrie, în acest loc s-a proclamat Unirea întregii Transilvanii cu Daco-România prin votul unanim și irevocabil al poporului, în mod solemn, a cărei amintire să fie eternă“.

Plăcile de pe Catedrala Unirii au gravate pe ele aceste cuvinte: „Aici, pe pământul trecătoarei glorie a lui Mihai Viteazul, Domn peste Ardeal s-a împlinit după trei secole menirea de a fi împreună a poporului român“.

„Aici, pe pământul stropit cu sîngele martirilor suferinței românești, rupti pe roată pentru dreptate, a răsarit după un secol și jumătate, soarele unității naționale“.

VASILE VETISANU

Hotărând să instituie Marele Premiu internațional „Cheia de aur”, juriul Festivalului de poezie de la Smederevo l-a ales ca prim laureat pe poetul român Geo Bogza. Evenimentul poate îndemna (cum a și îndemnat, de altfel) la recitarea operei lui; mai important e, totuși, de a „ancheta” semnificațiile premiului.

Înainte de toate e de văzut ce reprezintă acesta. În regulamentul de instituire se precizează că el se acordă anual unui poet reprezentativ dintr-o țară **dunăreană** prin votul (secret) al unui juriu compus din personalități de prestigiu ale vieții culturale și artistice din Iugoslavia. De ce „Cheia de aur a orașului Smederevo”? Smederevo — spune în alocuțiunea sa Aleksandar Petrov —, „vechea Capitală sârbească”, este „ultima fortăreață a marelui stat balcanic de odinioară”. Istoria sa medievală redesteaptă amintirea rezistenței solidare a țărilor dunărene în fața expansiunii otomane, solidaritate care se grefa pe „trupul” unei permanente comunicări de natură social-culturală. Popoarele danubiene își creează spiritualitatea, cultura, arta și literatura în condițiile în care întrețin numeroase și profunde puncte de contact, la nivel motivic și tematic, metaforic și simbolic, expresiv și vizionar. Fără a ignora diferențele specifice, s-a putut vorbi de o folclor danubian (și balcanic), de o cultură sud-est europeană în limba slavonă (în secolele medievale, cind și în Țările Române devenise o limbă „clasică”), precum și de o civilizație a interfeștelor reciproc catalizatoare. Smederevo a fost în Evul Mediu unul din simbolurile acestei fertile comunicări și istoriei români il citează ca atare: de exemplu, pentru elementele funcționale ale arhitecturii medievale, îl citează istoricul de artă Răzvan Theodorescu, preocupat să definească ceea ce numește „**«internaționalismul» cultural-artistice**” dunăren.

Instituirea unui **premiu internațional** de poezie la Smederevo semnifică deci reinnoirea unui străvechi dialog spiritual. Este semnificația pe care a ținut s-o releve, în cuvântul rostit la festivitatea de decernare, criticul literar Mircea Martin: „Cred că și unii și alții am făcut multă vreme greșeala de a ne ignora, de a privi peste capetele vecinilor spre centre de lumină mai depărtate de unde am tot așteptat o recunoaștere care întârzie să vină”. Redescoperirea convergenței de odinioară nu e, într-un moment de pulverizare a mitului monocentrismului occidental, un act de „provincialism”, ci unul cu un veritabil caracter de universalitate. Premiile de poezie iugoslave (asemenea, de altfel, marilor inițiative românești cu caracter regional, precum Masa rotundă a tinerilor creatori din Țările balcanice „Arta — mesager al păcii”, Festivalul folcloric al tineretului și studenților din Balcani, a cărui primă ediție a avut loc în mai 1986 la Cluj-Napoca, precum Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene cu sediul la București) sînt, în buna logică a lui Mircea Martin, **expresia unui „poli-centrism necesar”** (pe care l-a teoretizat, în anii '70, Paul Anghel); ele „împun o nouă ordine, mai dreaptă, în poezia lumii. Căci dacă vorbim de o nouă ordine internațională în politică, în economie, de ce n-am vorbi de o nouă ordine și în poezie, în cultură”? Argumentația corectă, ca și concluzia care urmează: „**În această ordine, Smederevo devine o capitală a poeziei europene și Geo Bogza un poet de talie europeană.**”

Din semnificația culturală majoră a premiilor de poezie iugoslave derivă o primă semnificație a premiului care i-a fost înmănat românului Geo Bogza. „Acest premiu — a mai adăugat Mircea Martin — nu se acordă numai lui Geo Bogza, ci, în același timp, poeziei româ-

nești, trecutului, prezentului și viitorului ei”. Este simplu de înțeles că acest premiu n-ar fi revenit (cum nici cele care au fost decernate lui Tudor Arghezi, Nichita Stănescu, Eugen Jebeleanu și Anei Blandiana) unui poet român, dacă poezia română contemporană n-ar fi una din cele mai bogate și mai valoroase ale lumii și că poetul nu s-ar fi numit Geo Bogza, dacă Geo Bogza n-ar fi un poet care să exprime în felul său aceste atribute.

S-ar putea sonda mai adînc: acest premiu adevărate vocația deschiderii spre universalitate a spiritului românesc, facultatea culturii române de a se integra în marea cultură a lumii, păstrîndu-și personalitatea și, poate mai cu seamă, militantismul românesc, cu rădăcini tradiționale, pentru o nouă ordine internațională și un policentrism activ.

În motivația multiplă, culturală și axiologică, a alegerii lui Geo Bogza ca prim laureat al Premiului internațional de la Smederevo se încorporează o semnificație specială, de istoria artei și a mentalităților, nu mai puțin grăitoare. Din opera poetului român au reținut îndosebi atenția juriului iugoslav textele sale avangardiste, din urmă cu o jumă-

Semnificația unui premiu pentru poezia română

late de secol și mai bine, iar din textele ulterioare — aceea cu o fibră aidoma. Documentul juriului o spune clar („Geo Bogza este unul din corifeii avangardei românești și europene, revoluționar și umanist de seamă”) și o arată și sumarul volumului **Trăiesc sau visez istoria** (tălmăcit de Adam Pusloji, un mare iubitor al poeziei române, și editat de Knjizevna Novine din Belgrad în colaborare cu organizatorul Festivalului „Toamna poetică de la Smederevo”, în cadrul colecției „Cheia de aur”, inaugurate la prima ediție).

Cum se face că nu **Cartea Oitului**, indiscutabil capodopera bogziană, a cucerit simpatiile confrăților iugoslavi, ci poezia anterioară ei, o poezie a întrebării care nu așteaptă răspuns, de o rară frenezia spirituală, neliniștită și zbucimată, de acuitate existențială? Explicația e simplă: literatura europeană a sfîrșitului de secol redescoperă, în spiritul modelului „corsi i ricorsi”, ora avangardei din primele decenii, dar nu pentru a-i reitera cadentele (deși această aspirație nu poate fi exclusă), ci pentru a le integra într-o formulă poetică nouă (care a fost numită „postmodernistă”). De redescoperire beneficiază nu numai poetul și cititorul contemporan ci și poezia regăsită. Dintr-odată, ea devine, dintr-un capitol de istorie literară, o prezență vie, care satisface apetitul estetic al publicului, activează conștiințele și oferă modele și puncte de plecare poetului de astăzi. Resuscitată la noi, mai ales prin inițiativa recuperatoare a ultimelor promoții, poezia avangardei românești se vede astăzi actualizată, prin antologia italiană a lui Marin Mincu și Marco Cugno, iar acum prin antologia în limba sîrbă din textele lui Geo Bogza, pe plan european. Ce urme va lăsa acțiunea ei modelatoare în aceste medii literare (ce motive, metafore, simboluri vor deveni bunuri comune și vor intra în jocul intertextualității de acolo, ce poezi vor ieși din mantaua ei de foc, ce modificări de viziune și de mentalitate poetică vor determina), nu vom putea constata decît peste un deceniu sau două, dacă nu cumva, în indiferența noastră cuminte față de audiență, vom uita să le cercetăm.

Deocamdată se poate observa că difuziunea europeană a poeziei românești de avangardă înregistrează un prim și excepțional efect benefic. Literatura europeană se află în situația de a-și rescrie istoria și de a introduce la locul ei se cuvine un capitol de poezie pe care l-a ignorat. Iar avangarda noastră poetică nu e o copie a avangardei de aiurea, ci o avangardă originală și valoroasă, cu o puternică vocație inovatoare. În alocuțiunile lor, scriitorii iugoslavi Aleksandar Petrov și Srba Ignatovici, buni cunosători ai poeziei din secolul XX, accentuează această poziție privilegiată. Pomenindu-l, în trecere, pe Urmuz, cel dintîi pune în evidență meritele lui anticipatoare: „Urmuz a simțit încă de la începutul secolului „florul literaturii noi”, contaminîndu-și pe această linie confrății”. Apoi, poezia română de după primul război mondial i se înfățișează ca un radical și complex fenomen de creativitate inauguratoare: „Bogza publică primele versuri în a doua jumătate a anilor douăzeci, perioadă în care acționau laolaltă, în vederea inițierii **progresului poetic** (s.n.), poezii de avangardă și continuatorii ultimului mare romantic european și întemeietor al poeziei românești moderne, Mihai Eminescu”. Cit îl privește pe Geo Bogza, el „face parte indisolubilă din avangarda românească și europeană, detașîndu-se totuși din mulțimea de «isme» prin marea originalitate”. Această vocație de premergător în spațiul literar i-o subliniază și Srba Ignatovici, care îl numește „**profetul curentelor poetice și ritmurilor culturale noi**”. Nevoind să rămînă la aserțiune, Aleksandar Petrov scutează una din inovațiile prin care Geo Bogza anticipează o formulă poetică: „**Bogza a recurs la reportaj în poezie și nu în roman sau povestire, cum slătea scris în manifestele avangardiste, și nici în articolele de ziar, cum susținea, de altfel**”. Observația e într-adevăr pătrunzătoare, iar concluzia — incontestabilă: „**Un singur aspect, dar singular și miraculos în contextul poeziei moderne**”. Un asemenea ochi, care nu suferă de îngustime și partizanat, capabil de o perspectivă globală și integratoare, descoperă în poezia română o Cenușăreasă a căreia i se potri-

vește de minune condurul fetei de împărat.

Mai buna cunoaștere și mai dreapta prețuire a avangardei noastre constituie un capăt de pod, ce se cere valorificat. Geo Bogza (ca și Nichita Stănescu, de altfel) poate deveni, printr-o nouă antologie, a cărei audiență o garantează interesul stîrnit de antologia deja difuzată, alcătuită din texte de (și în) spirit avangardist, un mesager al fondului cultural major care-i nutrește ființa poetică. O asemenea antologie s-ar putea deschide cu această mărturisire, care angajează o conștiință și peceoluieste o metamorfoză spirituală, din 1973: „Cine ar fi crezut, acum mai mult de patruzeci de ani, cînd eu și Roll făceam parte din rîndurile avangardei bucureștene, și eram, în ficte vorbă a noastră, contestatari, și eram, în fiecare fibră a noastră, iconoclaști, cine ar fi crezut că va veni o vreme cînd noi, avangardiștii, contestatarii, iconoclaștii, vom vibra atît de îndelung, cu un atît de grav sentiment al culturii, sub numele celui care a fost și va rămîne cheia de boltă a culturii noastre”? Să recunoaștem că socul psihologic al elogiului inmie pe care îl scandează un fost avangardist, cunoscut ca atare unui public, este, datorită violenței sale, de o maximă eficiență. Impactul poate fi cu atît mai roditor cu cît fostul iconoclast accentuează, la vîrsta înseninării, în micile sale ode, tocmă dimensiunea universală a culturii române și a personalităților ei tutelare: **Eminescu** este acel „geniu total, marmorean și pur, cel dintîi care ne emoționează, cel dintîi cu care batem la poarta universalității și a veșniciei”. **Brăncuși** — „el mai întîi fiu de țărani, român — cu care noțiunea de renume mondial a intrat în cea mai strălucită relație”. **Cantemir** — „un cărturar de talie europeană”. **Bălcescu** — „El ne îndreptățește, cu prisosință, să ne numărăm printre neamurile care au dat lumii, eroi, sfinți, martiri”. **Sadoveanu** — „Lui i s-a convenit să i se spună „ca muntelui cel mai înalt din Moldova — și oricare va voi să străbată această țară în viitor, oricît de depărtat va fi acel viitor, și va voi să o cunoască în profunzime, pînă la temelile ei, nu va putea să nu treacă prin umbra lui, nu va putea să nu întilnească umbra lui, solemnă și de o melancolică măreție”. **Lucian** — „Pictor fiind, el poate fi așezat tot atît de bine, cînd ne gîndim la extraordinara-i combustione lăuntrică, la nobila-i aventură în lumea luminii și a culorilor, alături de Van Gogh și Gauguin”. **Călinescu**: „Așa cum regele din poveste prefăcea în aur tot ceea ce atîngea, acest om în aceeași măsură erudit și năzdrăvan, putea să transforme într-o pagină seducătoare, orice îl cădea sub condei (...) Neam de vrăjitor, el ar fi putut să învie și să populeze cu pesti japonezi apele oricărei Mări Moarte”. **Maria Tănase** — „Între toate aceste nume, între toate aceste glorii, unde e locul Mariei Tănase? Pentru mine, pentru sufletul meu, alături de cele: exponată, de valoare universală, a ceea ce avem mai bun. Și oricît ar părea de paradoxal, alături de Mihai Sadoveanu”. E imposibil ca această maiestruozitate riguroasă și această solemnitate ritualică să nu-l impresioneze și să nu-l seducă pe cititorul care știe că aparțin unui spirit ce a subscris, în adolescență, nihilismului total (existențial și cultural).

„Cheia de aur a orașului Smederevo” e un premiu care — asemenea altora — recunoaște în literatura română o literatură de valoare universală, dar care — spre deosebire de majoritatea celorlalte — dovedește că ea poate fi universalizată: că valorile ei pot fi cunoscute în substanța lor intimă, că pot înrîuri și pot fi integrate în istorie în acord cu datele din certificatul de naștere, chiar și atunci (sau cu atît mai mult cu cît) devansează valori similare și inaugurează modele de creativitate.

CONSTANTIN SORESCU

Creația tinăra — studiu de etapă Alexandru Vlad

Nu întîmplător prima proză din volumul de debut al lui Alexandru Vlad, **Aripa grifonului** (1980), fixează ceea ce aș numi **momentul de criză al povestitorului**; în **Vara libelulei** este vorba despre un oarecare Horea pe care îl părăsește excepționalul său dar de a povesti în clipa în care se confruntă direct cu o experiență-limită, de felul aceluia pe care, povestindu-le înainte, nu le putea trăi: naratorul devenit erou nu mai reușește să „mimeze”, nici măcar să resimtă tensiunea faptului trăit, această inadecvare (nu numai de „tonalitate”) provocînd metamorfoza autorului de povestiri în protagonist al acestora. Alexandru Vlad studiază aici, ca și în **Racusiu și Nordul**, modalitățile de integrare într-un ansamblu epic a celor două feluri de experiență pe care și le apropie prozatorul: **livrescă și directă**. NemaiaCORDIND „credî nelimitat” cărtîilor, naratorul nu-și poate reprima un anume fel de a percepe existența, datorat, iată, hulițelor cărtî; scriînd o poveste de dragoste în

Nordul, urmărind două personaje (Virgil și Liana) care își provoacă reciproc sensibilitatea pînă la a o răni, notînd conștiințios mărșile romantice ale unei iubiri ce se închipeie prin „depersonalizări în atmosferă”, plimbări solitare și refugii într-un cadru natural cu lac, noapte, foșnete, tentații amestecate, sonorități de trestii biciuite de abia ghicită boare, naratorul analizează lucid o pasiune mistuitoare și nu se lasă prins în jocul afectelor decît pentru a jalona o evoluție a stărilor interioare ale protagonistului angajat pe „drumul pierzaniei”. Aceste prime trei proze conturează o anumită funcție a naratorului, proprie mai cu seamă scrisului celor ce alcătuiesc nucleul „textualist” al generației '80: el, naratorul, nu doar povestește, dar este și primul critic al propriului text. **Funcția critică** nu este un simplu „dublet” al celei narative; cele două ipostaze se relaționează, se intercondiționează în narațiunile lui Alexandru Vlad care scrie proză pentru a o analiza,

creînd adică, trăgînd cu ochiul la tratatele de teorie a povestirii: protagonistul textelor sale este narator și critic: instanța interioară (eul povestitorului) este supusă mereu judecății unei instanțe „publice” (a criticului). Eul (naratorul) scrie un jurnal care respectă convenția sincerității, adunînd observații de bun-simț și pertinente clasificări tipologice, extrase din experiența directă de către un ochi curios, iscoditor, în stare să organizeze un material altfel incongruent: jurnalul naratorului cuprinde, în esență, **istoria** unui grup de adolescenți din Cluj. În replică, remarcile criticului constituie un adevărat examen, materiile de concurs fiind stilul, materia prozei și argumentarea opțiunii de formulă narativă: nu rareori naratorul îl nemulțumește pe critic; sinceritatea și ironia, persoana întîi și persoana a treia, funcția narativă și funcția critică — acestea sînt reperele esențiale pe care le au în vedere naratorul și criticul din **Aripa grifonului**.

Primul relatează povestea unui grup de tineri legați prin firele care unesc în chip obișnuit membrii unei promoții; jurnalul oferă figuri, evenimente, destine și acea „**stare de grup**” care reprezintă un fapt autentic pentru persoana întîi a prozatorului. Criticului, care trăiește din plin „tragedia lucidității”, îi aparține comentariul,

textul povestirii; jurnalul și comentariul, persoana întîi și a treia, naratorul și criticul se regăsesc în înfățișarea **grifonului**: sinceritatea și ironia se pot recunoaște ușor în „cruzimea” șoimului și „regalitatea” leului, care alcătuiesc trupul grifonului, adică figura eroului lui Alexandru Vlad. Lectura unui asemenea text, al cărui epic este scris de narator și al cărui comentariu este produs de critic, nu poate fi decît **investigație**; cititorul este invitat să citească analiza ca pe un captivant roman polițist în care ucigașul și victima sînt aparent inofensivi naratori și critici. O istorie a unui grup este și **Scurta vizită acasă**. Alexandru Vlad pune aici în relație cu mai mare pregnanță arhitectura orașului cu aceea a ființei; orașul este un produs al grupului în aceeași măsură în care grupul s-a constituit pe structura spațiului urban: raportul individului cu orașul („Cetatea vie” din proza Hortensiei Papadat-Bengescu), mereu problematizat de „poezia epică urbană” încă de la manifestarea ei în literatura noastră (la 1920), preocupă și pe tinărul prozator. Cu o carte precum **Aripa grifonului**, proza generației '80 reinnoadă firul cu o temă a literaturii noastre interbelice, „tema orașului”.

Aranjate în ordine cronologică, prozele din cel de-al doilea

volum al lui Alexandru Vlad, **Drumul spre Polul Sud** (1985), scrise între 1975 și 1983, continuă experimentul epic din **Aripa grifonului** și susținut, între timp, prin intervenții critice, să le spun „teoretice”, de către tinărul prozator; de altfel, toate cele unsprezece narațiuni ale cărții își circumscriu o componență teoretică, în sensul larg al definirii prozei și al precizării tipului de scriitor pe care îl reprezintă autorul: iar atunci cînd epicul pare a fi „pur”, în fapt el pornește de la un același efort de instalare a **ordinii** în real și de la convingerea „**concomitenței**” faptelor acestuia. Tipul de scriitor pe care îl ilustrează naratorul textelor lui Alexandru Vlad se deosebesc în chip flagrant de cel pe care l-a „acreditat” majoritatea prozatorilor din generația sa: el este un „**creator**” care încearcă să transforme literatura **orală** în literatură **scrisă**, să „uite” faptele reale pentru a le putea recrea prin apelul la imaginație: naratorul lui Alexandru Vlad nu-i convin maniera transpunerii directe a cotidianului, nici lentilele complicate ale aparatului de filmat ori de fotografiat, de care se folosec „textualistii”, ci caută subiecte, acumulează durate, lasă evenimentele să se estompeze pentru a reține o atmosferă și citeva sugestii.

IOAN HOLBAN

Remus Valeriu Giorgioni (Lugoj)

Cred că în literatura noastră este loc pentru toți cei buni

1. Are influență asupra creației dumneavoastră spațiul în care trăiți și munciți? Dacă da, în ce sens?
2. Cu cine vă simțiți solidar din tînăra generație?
3. Există o tînăra generație risipită în întreaga țară. Ce prejudecăți stau în calea afirmării ei?
4. Ce a făcut și trebuie să facă „Suplimentul” pentru afirmarea acestei generații?

1. Spațiul (con)viețuirii și-al muncii este polipul ce-și trimite tentaculele să populeze, nu doar să umple golurile în spațiul creației. Iar creatorul — ființă duală cu un destin dramatic, și mai cu seamă cînd fortuna l-a implantat în focarul unui domeniu tehnic...

Sînt cazuri și situații cînd meseria „de bază” o stimulează și o înalță pe cea sufletească (aici iar există reciprocă). În speță: peisaje, oameni și locuri de pe malurile inverzite ale riurilor, albia majoră. Însă eternă curgere, atît de sugestivă pentru poezii — „ale turnurilor umbre”... se banalizează cumplit, devine scurgere și curs cînd ești nevoit s-o măsoari cu mijloace moderne!

Dar există și conjuncturi care o influențează negativ: la închideri de an, cînd, scaldat-inundat într-o viitură de cifre te canonești să-ți iasă bilanțul hidric, zbătîndu-te ca un pește pe uscat între deficit și excedent. Există, desigur, interferențe, interrelații (chiar și impacturi) între cele două domenii de definiție, dar efectele lor, la cifra reală, se resimt doar în timp.

2. În România există la ora actuală o adevărată generație de autori.

Sînt solidar cu profesorul Iancu Grama din Moldova, pe care nu-l cunosc decît prin mijlocirea versurilor pe care le publică de-a uit amar de vreme. Cum solidar mă simt cu poetul Ion Gheorghe cel care se uimea, prezentîndu-l pe primul, cum de-a reușit performanța să atingă aproximativ aceeași vîrstă cu d-lui, fără să se găsească cineva care să-l scoată din pătrățica debutanților. Iată un patriot care nu se uită la sine, la orele de frustrare față de pro-

pria creație, făcînd operă de dezvelire a busturilor altora, — și finite, dar și abia schițate, — lucrare de cernere a piliturii de aur, deloc ușoară, dar care va rămîne ca operă în sine.

Și cum nu m-aș simți solidar cu lugojenii mei, cu Nicu Silade și Paul Doru Chinezu, cei care au avut îndrăzneala, acum șapte ani, a plăti un bilet pentru visare la editura „Litera”? Iar acum îi întilnesc așteptîndu-și rîndul la rubricile de debut... Cu Claudiu Bazalt, care de zece ani încoace nu vede în fața ochilor decît poezie, și iar poezie. El este, poate, cel mai aproape de (o) carte, dintre noi.

Și cine știe că în Lugoj există un talentat și modest profesor care de 14 ani publică la „atelierul literar” al lui Geo Dumitrescu? (Îl cheamă Constantin Buiciuc).

Cu Romulus Olaru, din Birnă Timiș — poet în România și profesor la Petroșani. Coleg de generație mi-e și Gheorghe Pogăniș, poetul-pictor din Deva, în plus coleg de bancă la „Dacia Feniks”, unde-am fost invitați să citim acum doi ani, de cînd n-am mai evoluat substanțial (așa vorbesc rezultatele...) El îmi trimite și-acum, din cînd în cînd cite-un „cole” poștal. ...Apoi cu timișorenii D. E. Roșca și Vl. Șt. Petrescu, pe care nu-i știu, dar îi cunosc. Cu Viorel Micota, din Arad, un fin neoanalist, fără vreun rînd publicat. — Ei sînt contemporanii mei! Împreună cu tînăra generație istorică a literaturii române de aici și de pretutindeni.

3. Există asemenea prejudecăți?? Să fie oare-n prezent, o așa „inflație” de talente tinere incit să nu prîdidim cu valorificarea lor?

Nu e cazul să dăm cu coatele, croindu-ne drum prin înlăturarea altora. Eu am curajul (naivitatea?) să cred că este loc pentru toți (cei buni).

4. Pentru mine (încă aproape) nimic — pentru noi (deja aproape) totul. Nu vreau să-l laud, se recomandă mai bine singur.

Astăzi, o revistă centrală a tineretului este necesară ca apa (a nu trece mai departe de domeniul meu...). Cînd majoritatea revistelor, și cele tipărite pe filă veșnică, și de ziar își fac jubileul, devenind serioase, adică: cu echipă, număr fix de colaboratori, plan și program, S.L.A.S.T.-ul rămîne flexibil. Primește recomandări și sfaturi de la oricine (competent și bine intenționat). Dar... mi se pare, sau am început să cad și eu în unghiul de incidență al aceluia sindrom... mai sus amintit?... Nu, sigur că nu... iar revista e totuși departe de a fi perfectă. De aceea, zicem mai bine așa: Așteptăm să vedem cum veți evolua!

...Ce-ar putea să mai facă? Oare mai este ceva de făcut??

— Să nu se lase pînă nu-i scoate scriitorii pe toți tinerii descoperiți de el (ea), și susținuți apoi prin ani. În ordinea devenirii într-o ființă. Cum — bine — procedează Alex. Ștefănescu cu Mihai Gălățanu, și cu alții ca el.

A făcut mult, puțin?... Încă n-a făcut totul, asta e sigur. Dar mai are o șansă: (încă) e o revistă tînăra, din toate p.d.v.

P.S. Și ce dovadă mai grăitoare decît însuși spațiul acestei rubrici, prin care eu, un necunoscut, stau de vorbă cu colegii din toată țara?

Frumoasa fără trup

de NICOLAE IORGA

la Teatrul „Manuscriptum”

Teatrul Manuscriptum, una din formele pe care le ia strădania Muzeului literaturii române de a scoate la iveală opere pe nedrept uitate de către oamenii de specialitate, ori necunoscute încă publicului larg, și-a reluat, după o întrerupere de cîțiva ani, activitatea. Asa cum revista numită tot Manuscriptum publică poezie, proză, studii, scrisori, împlinind destiul întîrziat al unor opere, Teatrul Manuscriptum prezintă piese inedite ne jucate. Repertoriul Teatrului Manuscriptum a cuprins importante piese din istoria literaturii române, din perioade mai vechi sau mai noi, neincluse, din diferite motive, în circuitul de valori. Grigore Vodă de Al. Depărățeanu, de exemplu, piesă cu calități dramaturgice unanim recunoscute, a așteptat peste o sută de ani pînă cînd și-a întilnit, abia la Teatrul Manuscriptum, spectatori. S-a apelat, de asemenea, a piesele unor autori apreciați, la poezii sau prozatori, dar priviti cu mai puțină încredere ca dramaturgi, cum ar fi Bogdan Dragoș de Eminescu, Pribcaga, de Vasile Voiculescu, Sfîrșitul, de Gib Mihăescu.

Cînd Bogdan Dragoș, spectacolul cu vîsta cea mai lungă din cîte s-au realizat sub egida Muzeului, (s-a jucat citeva stagioni la Teatrul Ion Creangă), s-a transmis pe posturile de televiziune, inițiatorul acestei manifestări muzeale, Al. Oprea, îi preciza scopul: Teatrul Manuscriptum „nu a intenționat deloc să concureze teatrele adevărate ci numai să ajute la introducerea în circuitul actual al culturii române a unor texte rămase inedite sau publicate cîndva și uitate în nu știu ce tipărituri ale epocii. Asadar, un scop precumpănit științific, de întregire a patrimoniului național, ambii de arheologii literari”.

Intenția organizatorilor a fost să reîncape din punctul de vedere pe întrerupeau, acum cîteva ani, spectacolele: după o stăgîne, dedicată atunci dramei istorice, ar fi urmat o alta cu piese care aduc în scenă mituri. Pentru primul spectacol, alegerea a cumpănit între Deliana de Dan Botta și Frumoasa fără trup de Nicolae Iorga, care reiau tema tineretii vesnice și a fericirii dobîndite prin iubire neobisnuită. Dintre Deliana, piesă cu peste 60 de personaje și însumînd cam 130 pagini dactilo, și Frumoasa fără trup, piesă cu numai 12 personaje și 35 file dactilo, s-a optat pentru cea de-a doua. Unul din argumentele acestei alegeri stă în marea economie de mijloace cu care este realizată piesa. Un altul, în dorința organizatorilor de a pune în lumină de dramaturgul N. Iorga.

Oricît s-ar crede azi că Iorga

și impunea lucrările dramatice pe diverse scene — și oricum, la Teatrul Popular i se juca orice — Frumoasa fără trup nu a cunoscut pînă azi nici o montare. Lucrul este surorinzător, deoarece ea face parte din cercele reușite dramatice ale marelui cărturar. Iorga a realizat în ea o sinteză perfectă a două basme românești: Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte și Frumoasa fără corp. Elementele ale acestor două opere populare se află în piesa lui Iorga într-o desăvîrșită coeziune și echilibrare. În același timp, autorul subsumează demersurile personajului unei idei, omniprezente în opera, în atitudinile, în gesturile istoricului: ideii de dragoste față de țară. Asa cum în alte piese, îi judecă pe unii domnitori pentru faptele lor, în Frumoasa fără trup îl cearță pe Făt Frumos. Iorga demonstrează că iesirea individului din drumul tuturor și căutarea fericirii proprii, aduce nefericire și ruină celorlalți. Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte, singurul basm cu sfîrșit nefericit, convenea perfect acestei demonstrații, în care moartea personajului devine sinonimă cu pedeapsă pentru a-și fi irosit viața pribcînd. Dar Făt Frumos moare frumos și demn: asumîndu-și vina și refuzînd să-i facă pe alții să repete greșeala lui.

Colaboratorii Muzeului literaturii la acest act de cultură au fost Mihail Stan rezizor și interpret, Elena Bog, Olga Bucătaru, Iuliana Ciugulea, Sorin Postelnicu, Mircea N. Crețu, Sabina Făgărășanu. Mihail Stan și-a constituit colectivul de interpreți din colegii ai săi care iubesc — și sînt dăruțiți cu mari posibilități de a valorifica scenic poezia. În afară de aceasta, tot s-au arătat foarte interesati, foarte atrași de piesă, Spectacolul-lectură (care a re-

curs și la minime elemente de miscare și la o foarte adecvată ilustrație sonoră realizată de Mihail Stan), a fost pentru spectatori o revelație. Ceea ce înseamnă că scopul creatorilor, de a contrazice opinii nefavorabile (care circula oral) și de a confirma opinii favorabile scrise, despre Iorga — dramaturg, a fost atins. Căci, să nu uităm, cîi importanți critici și istorici teatrali, de altă dată și de azi, au pretuit scrișul pentru scenă al lui Iorga. E destul să-i cităm, dintre contemporanii lui, pe: Claudia Millian, Tudor Teodorrescu-Braniste, Camil Petrescu, Pamfil Șeicaru, critici niciodată dispusi să facă complimente, și din cei de azi, pe: Vicu Mîndra, Ionuț Niculescu, Valeriu Răpeanu.

CLAUDIA DIMIU

Scriitorii tineri și cărțile lor

Ion Mureșan

Nu mai rețin exact dacă la apariția excelentei cărți de debut a lui Ion Mureșan („Cartea de iarnă”, Ed. Cartea Românească, 1981) a sesizat cineva o oarecare asemănare de ton a poeziei acestuia cu poezia lui Virgil Mazilescu.

Dealtfel, poetul însuși, vizitat de mine cu foarte mare greutate în comuna Chiulești, satul Strîmbu, a fost profund impresionat și mi-a mărturisit că numai Virgil Mazilescu a avut curajul de frate să se aventureze pînă într-un îndepărtat virf de ciubotă al județului Cluj, în care poetul trăiește împreună cu soția și un copil...

Citînd și recitînd de mai multe ori „Cartea de iarnă” îmi este foarte greu să te inseriez după tipicul criticilor contemporani, poezia tînărului fost echinoxist, copil blajin, ascunzîndu-se după niște ochelari imenși. Prima impresie este

aceea a unei poezii născute cu stilul în ea, prăbușind în interiorul ei numai ceea ce este esențial, adică tragic, demn de luat în seamă. Poetul „vorbește” ca și cum ar traduce un text existent, la care doar el are acces: „Vorbesc din propria-mi piele, singura care îmi stimulează ambiția de a huzuri / oferînd cuvintelor un fel de demnitate cu pori și delicate firițele pe păr / Și sora mea aplaudînd veselă crezînd că așa deodată am reușit să vorbesc / un cuvînt negru cu ochi: / — Uite, mamă, ce cuvinte lunguiește au limbile străine! / Apoi același șarpe în vasul de tablă foșnînd ca o carte tipărită pe hîrtie proastă) / Cutare și cutare fenomen sufletec se pierde, iar / cutare și cutare organ nu se pierde și totuși / gol și înfricoșat în fața oglinzii îmi string trupul în brațe. / Dar ce puteam face cu

doi voci în gură?...” (Înălțarea la cer).

Indiscutabil, poetul este deținătorul unei formule lirice inconfundabile ce denotă talent, putere de a re-crea totul de la început, de a sugera poezia dinlăuntrul materiei. Și totuși în cazul lui Ion Mureșan nu se poate vorbi de un talent robust, al elementarului, ci mai degrabă, poetul e un mag lucrînd între elemente fără a le tulbura, doar extrăgînd din miezul lor o lumină amară, tristă, cerebrală, surprinzătoare, care în fond este însăși poezia adevărată: „...La nordul orașului într-o carieră de piatră cîntam stîngherii / cîntam: îmi amintesc pe clădiri fluturau / piei de sălbăticiune / asfințea și începuse să ardă o circumă albăburie cu flăcără / înaltă / și tot atunci primirăm veste / că un copil lunecînd printr-o fereastră afară / pluti un timp deasupra unui cartier mărginaș...” (O scară rezemată de un turn).

În fond, poezia lui Ion Mureșan ne propune o întoarcere la discreție, la poezia care nu utilizează nimic exterior ei pentru a sări (stărui) în ochii, în memoria cititorului. Cu toate acestea sau poate chiar din această pricină, în fiecare poem

al foarte subțirei sale cărți întilnești o mare densitate lirică, de fapt — una neobisnuită, și mai ales — nu întilnești nici o aparență de efort al transfigurării. Totul se petrece într-o normalitate poetică de mare rafinament. Unele poezii (Poemul despre poezie, Cînt despre frumusețe, Splendidele grădini ale anului, cele cinci poeme din ciclul — Izgonirea din poezie) au un schelet subțire de basm, așa spune chiar că sînt biruite de o heraldică stranie, palpabilă și totuși de neatîns: „Nu am decît o singură prejudecată — realitatea, / la fel ca Democrit materialistul cel care și-a scos ochii / pentru a nu-l stînjeni în cercetările sale făcute cu ochii / minții, / dar mi-e dat mie să văd cum galbenă și mare ca un stîrv de oaie / urechea omeniirii plutește pe apele unei mlaștini / printre albe stînci de calcar și foșnoare picuri de trestii...” (Izgonirea din poezie I).

Dacă am vorbit despre talentul perfect recognoscibil în oricare rînd scris de acest poet foarte zgîrcit cu producția sa lirică, nu putem să nu remarcăm puternica, autentică trăire, asumare a textului, realității textului, a lumii poetice pe care

o construiește cu mîini sigure de poet-creator și nicidecum de poet contemplativ, derulător de imagini mai mult sau mai puțin estetice. Uncle poeme dau impresia de extract liric, fiind făcute concentrat, rezultatul pendulînd între spunerea abilității și cea suprarealistă. Spun suprarealistă deși în cazul poeziei lui Ion Mureșan acest termen nu e îndeajuns atotcuprinzător, mai degrabă aș folosi termenul de fantastic...

Niciodată n-am știut cît entuziasm pot să torn în tabletele mele despre tinerii confrăți. Dacă aș ști că îmi este permis mai mult decît pînă acum, aș scrie negru pe alb deasupra semnăturii mele că Ion Mureșan e un poet de o originalitate frapantă, constructiv-neprodutivă la infinit, un poet tînăr de un real talent. Evoluția lui depinde de el și de confrății care pot oricînd să-l tragă de mincă pe un drum străin ființei sale poetice. Ar fi trist — pentru că poetul e un dulce-blind din familia omului Nichita.

VALERIU BĂRGĂU

Ancheta

Se ghemuise într-un colț, stingher, puțin exasperat; privea pierdut gâștra galbenă, plină de cactuși, încercând să ghicească motivul pentru care ofițerul de serviciu îl trezise cu noaptea-n cap.

— Alo? Ați deschis ochii? Bărbierii-vă și, la ora 9, să fiți la camera 47. Știți unde. Trăiți, că ne trebuți!

Lumina dimineții era argintie și rece. Culorile grele, încremenate pe suprafețe uscate, refuzau vibrația vieții, lăsând o diră grea. Din biroul vecin, zângănitul unei chei azvirlite pe cristalinul zgîrțit timpanului, moleșit încă de puful pernii. Ușa de la fișet se izbeste năuc.

— Asta-i! Deschide-l!

În ultimul timp se gîndea la ai lui. Își povestea în fiecare seară visurile din tinerețe. Cum naiba au trecut anii ăștia? Se uita în tavan pînă cînd ochii oboseau, și micul univers se recompunea imponderabil, fără să deranjeze pe nimeni. Peretilor trebuia să le vorbești calm, de vreme ce ei îți suportă cîștit și neostenit neroziile. Strașnic! Nu înțelegea de ce a insistat să iasă atît de repede din tinerețe, cu o glorie searbădă, leșioasă, încît stomacul ar fi vrut să se răstoarne pe dos. Cu ce s-a ales el? Cu nimic. Îndepărtă inecșor pinza amintirilor, revenind lent spre dimineața ce insistă să se acopere cu doplînatatea persistentă ce însuflețea începutul de zi.

— Ziarul! Așa. Și ochelarii... mda...

Toader Hulpea își îndreptă ținuta și începu să se plimbe pe culoarul lung, făcînd echilibristică pe liniile mochetei, cu geometria ei monotonă, indiscutabilă. Avea tăcerea lui statornică, încăpățînată. Ochii lacomi decupează fotograme ce atrîmă spinurate la intimplare, acolo unde gîndurile zăbovesc și vor să persiste. În curtea interioară, lingă temelia de granit, cițiva copii joacă șotron. La miezul zilei, cînd soarele va aluneca de cealaltă jumătate a vieții, se vor întoarce probabil acasă, în mirosul oboșit al piclil și vor născoci povești cu trotaure, taximetre, străini, iubite și îndrăgostiți.

— Toader Hulpea...
— Da.
— Buletinul. Mai repejor, c-avem treabă.
— Știu, știu.

Omul cu registrul se înalță pe virfuri, peste marginea mesei, solemn în uniformă lui, ca și cum ar fi vrut să-l ia de urechi. Nu suportă violențele. Rămîne nemîșcat, cu gîndul că totul avea să se sfîrșească bine.

- Profesia?
- Inginer.
- Scopul...
- N-am venit să mă distrez!
- Camera?
- 47.
- Im!

Dragul meu, în ființa ta sînt multe lucruri de stimat. Fii tu! Se mulțumi să salute respectuos, încercînd pentru o clipă gustul politeții răbdătoare. Înclină capul resemnat. Superstie? Poate. Nimic nu se schimbă.

— Poftiți!

Păși degajat în urma funcționarului, dar nu se putu opri să ridă din cauza fularului roșu, înfășurat cu de-a sila în jurul gîtului subțire. Simți că-l roade gulerul de la cămașă. Respiră adînc, dornic să scape de tentația micilor răutăți. Își ținu un moment respirația, ca să-și asculte bătăile inimii, dar întrepruse subit exercițiul. Îl cuprinsese dorința să se despartă de tot ce-i fusese ostil. De garsoniera cu rafturi goale, de carafele din lut lăcuit, de pozele cu „old friend“, de semiintinericul camerei ce sugera o lume odihnită. Era intimidat și nu avea forța să articuleze cuvintele măcinăte în nopțile de veghe; zădărnice de ezitări, mureau spre ziuă. Instinctiv se uită la ceas. Cronometrul electronic făcea sărîturii rapide, și cifrele se urmăreau cu viteză... 003, 002, 001, Cap Canaveral... Stop! Toți obosim. Timpul trece, își vede de treaba lui. Se strecoară în pumnul strîns, în care ascundem anii; miza vieții noastre o jucăm cîștit, deși știm că nu cîștigăm, pentru că ziua este mereu pe sfîrșite. Pierdem laolaltă și ridem cu lacrimi cînd auzim ghicitorile cu viața, cu dragostea trăită după rețetar verificat.

Dincolo de uși, tîcînitul mașinilor de scris transformă liniștea în suriri de litere negre, așternute automat în forme înghețate. Ar trebui să le explic cîștit. Constructorii și proiectanții să se înțeleagă măcar o singură zi. Cum altfel vor înainta, cînd 50 de metri de stîncă încremenise orice gînd mai îndrăzneț. „Imi place. Da. Fii necruțător tovarășe, nu aștepta să-ți rezolve alții problemele. Ai înțeles? Să ne innobilăm unii pe alții“. Simțea că-i vijii urechile și stoluri de pescăruși filfice aproape, înspăimîntător. Urcase de unul singur stîncă, încovoiat de năluca hăului ce-i învăluisse trupul. În față, piatra neagră, ispititoare, alunecoasă și plină de primejdii îi îmbăta ochii, zăpăcindu-l cu viclenia ascunsă a muntelui. Mincuna trebuie răvășită, scoasă din suflul somnolent, adunată într-un recipient de plumb și scufundată undeva, în Pacific. Cînd atinse virful, gîfîta. Trăia momentul ciudat că nu mai aparține pămîntului. Vîntul tînguia în orga de piatră a stîncii o melodie aspră, stridentă, ce-l îndepărta de străzile burnițate de toamnă. Avea speranța lui, care înflorea liniștită, exact cînd viața îi cerea tribut. Frica îl părăsise. În piațeta bornii de hotar, porumbecii se scîldau în havuzul uriaș

și picăturile acelea pulverizate de aripile lor stîrneau chiotele copiilor. Fir-ar să fie...

- Vă rog?
- Nimic. Vorbeam de unul singur.

— Tinerețea, bat-o vina.

Am spus și am tot repetat — nu accept să fiu luat drept altul. Mă îndoiesc numai de munca mea. Atît. Ce amestec are dragostea în toate neîmplinirile șantierului. Ioana și s-a părut trîsnită. Oricum, copilăria ei nu suportă corsetul maturității. Cînd se întîlneau pe șantier, își întindea brațele și-l ruga: tovarășe inginer, astăzi este zi frumoasă. Lăsați planul, planșele și priviți în jur. Toader o urmărea năuc și tăcea, tăcea... Furioasă, începea să tragă în cutiile de conserve pînă cînd nimereau în gura canalului, vegheat de pancarta cu „Respectați curățenia“, și pe care atrîna ca întotdeauna salopeta de săr-bătoare a lui nea Fane, buldozeristul. Simbătă petreceau citeva ore la club. Dormitoarele scăpărau de bucurie, oboșeala se subția, pînă cînd gîlgițul risului rămînea singurul stăpîn al sfîrșitului de săptămîină. Acolo o întîlnise și pe ea. Îi ținea minte rochia cu imprimeu primăvarațec, niște crengute de măr, bordurată cu dantelă veche. „O am de la mama, i-a spus ea mai tîrziu“. Decolteul îi trîda tinerețea și Toader ar fi vrut — în acel moment — să i se schimbe viața. Simțea un val stîrnit nu de vîntul nebun, ci de exaltare, de hotărîre subită de a fi necredincios singurătății. Se-înnoptase și nu îndrăzneau să amestece banalul în tăcerea clipei. Suvițele de pîr erau mătăsoase și-i reinviau miracolul livezilor de vișini, cînd răsucirea petalelor îl hipnotiza ore în șir. I-a simțit buzele și ușorul tremur, amestecat cu o dorință nesperată, venită de departe. S-au plimbat pînă noaptea tîrziu, nehotărîți să intre în cabană. Evitau cuvintele. Ce naiba se-nîm-plase, dar parcă ele se rosteau atunci pentru tot restul vieții. Se plămădeau cu greu, din pămînt neodihnit și căpătau statura nouă. Simțeau că vor învinge. O iubea. Durerea aceasta omenească îi topea izbuenirile despărțirii. Mirosul rufelor înghețate de ger aduse la uscat se revărsa în cameră persistent, înflorindu-l.

Pe geamuri, buchetele de flori de gheață îl făceau să zîmbească. Presimțea apropierea miinii, care-l mîngia ușor. Cînd devenim buni, trebuie să murim. Ne contopim cu pămîntul, la marginea uitării. Îi făcea semn să tacă.

— Așteptați.

Prin ușa întredeschisă, o voce baritoneală rostește plictisît.

— Să poftescă!

Biroul-sobru. Calendar de perete „Confex“, cu manechine grațioase, cufundate în blănuri, copleșite de eleganță. Scaun stil, stofa puțin uzată, în dreapta stuful tern, cu urme de sigiliu. Apare corecte. Intre copertile dosarului galben citeva hirtii, ilizibile, scrise cu mina stîngă.

— Luați loc.

Invitația este fermă.

— Lasă-ne! Mai tîrziu... Da...

Buzele frămîntă chibzuință. Creionul schițează ornamente imaginare și bate metronomic pe tabla biroului.

— Deci... Tovarășu' Toader Hulpea. Așa. Ei, ia să vedem noi...

— Inginer. Necăsătorit. Sănătos. Șantierist. Om al dreptății.

— Sintem modești!

— Da. N-am alternativă.

Treci la culcare, hai mamă. Noaptea visa că se înfășoară în mantie împărțeașă și calca pe albăstrele și maci. Dimineața, cu ochii înlăcrimați cuprîndea grădina, liliacul și ramurile subțiri, ciorchinii de soc, pomisorii ghimpoși și iedera ce încolăcea balustrada.

— Ai colindat multe șantiere...

— Nu chiar. Cele mai importante.

— S-a scris și în ziare... Te știu...

Nici nu se uscaser corneala pe diplomă, vorba vine, cînd se prezentase la șantierul „Răcoasa“. Ia treci, măi tovarășele, să te vedem noi... Unde? La mecano-energetic. Ți-o fi mai ușor. Dacă stai, stau și fierarii-betonisti și sudorii, și dulgherii. Stăm și ne uităm la tine. Ai grijă ce faci.

— De la barajul „Sirius“ ai fost dat afară.

— M-au găsit singurul vi-novat.

— Ai trăit cam strîmtoțat o bucată de vreme.

— Nu mi-au plăcut banii.

— Există un ce... un dar...

A simțit situația limită. Atunci a avut curajul să se ridice împotriva velleitarilor, care urlau hei-rup! hei-rup! și stăteau toată ziua în șprîțuri. Îndrăgise locurile. Avea miinile roșii, înghețate, dar excavatoarele și betonierele, benzile transportoare și trailerele funcționau și zi și noapte. Ordinele bizare sint fatale. „Ha! Irei s-ajungi mare șef... Ambițios... Grăbit... Impudent... N-are experiență, tovarășe...“ Inima se strîngea în coșul pieptului. S-a simțit luat de roți uriașe, zîmțate, pe care încerca să sară, dar nu avea — desigur — nici-un fel de șansă. A aprins focul și flăcările fierbinți l-au adus sub stăpînirea căldurii. Noaptea pustie nu avea nimic triumfal în ea. Doar tristețea. Așa a fost.

— Ascultă, chiar ți-a plăcut să vînturi praful?

— Așa am priceput cu viața.

— Ei, lasă, să nu facem pe eroul. Dacă ar fi să citim...

Uite, asta... ia să vedem...

„Inginerul Hulpea a pornit călare pe o mirtoagă de împrumut, în satul vecin, ca să participe la o nuntă cu tăietori de lemne. S-a distrat cu „Perinița“. Toți au închis ochii. Este jîgnitor să chinuiești animalul cînd poți și pieton. Că doar la o azvîrlitură de băt era bairamul. Nu este element social“.

— Adevărat.

— „La ședințe vine cu terezia. Cică să nu spună vorbe grele. A cumpărat un docar, cu trei sticle de șampanie, și vrva să-l transforme în postalion. Nu se gîndește c-avem copii de vîrstă școlară?“.

— Povești!

— Mai sint, Răbdare. Care vine o dată aici nu mai

pleacă. În viață, fiecare își caută un loc liniștit. Fără hăr-mălaie. Cine ar avea nevoie să trăiască luni în șir cu casca pe cap, în pufoaică și cisme de cauciuc?! Crezi că nu mi-aș dori o vilioasă, apă caldă, telefon alb, lumină indirectă? Da, mi-am ales singur chinul și nu-ți pretind nimic. Să mă duc. Unde? Poate într-un oraș mai mic. Cetățean demn și onorabil. Serviciu diplomat. Am încercat. Degeaba. Nu se leagă. Ce construim aici rămîne. Ți-am luat bilețelul acceleratului de noapte. Mi-e greu. Te simt departe. Dar nu pot... uite, nu pot! Singurătatea învinge, se strecoară în suflul, umedă și grea, bătrînă. Aici trăiesc repede, pentru că secolul este și el chinuit de grabă.

— Cine semnează?

— Anonim.

— Nu, Las.

— Noi avem datoria să elucidăm un aspect.

— De pildă...

— Există o laborantă, Ioana Răileanu...

„Tovarășu' se plimbă pînă la ore nocturne și opinia publică, vecinii și ceilalți, la vederea felului său încearcă o mare dezamăgire și se pronunță împotriva. Mîncîncă mult și resturile le dă la o cîine care ne latră. Am criticat aspectul, dar s-a dovedit insensibil. Am hotărît să-l otrăvim, conștiința însă m-a oprit de la acest gest nesăbuit. Pentru că noi avem simțire și nu ne sustragem de la răspundere“.

Tăcea, o mîngia ușor, cum palma încearcă delicat catifeaua apei, căutînd să alunge acel gînd resemnat, dărînd speranța și bucuria faptelor sale.

— Aici serie negru pe alb: „În loc să se lase invitat la masă, își gătește singur la o plită electrică. Și nu primește pe nimeni în vizită. Inseamnă că ascunde ceva. Cerem cu insistență să se cerceteze de ce cîntă romantice și nu activează la gazeta de perete“.

Ioana nu-și lepădase tristețile. Fericirea răzbătea cu greu, trezînd prin miile de fire ale lucidității spaima irorii. Ce ușor se topise promoroaca. Plopu uscat s-a aprins repede, arzînd cu vilvătă, desenînd umbre pe care niciodată omul n-ar fi putut să le brodeze. Ciorile croncăneau speriate, rotîndu-se într-un dans straniu, lovindu-și aripile, rîcoșînd în crengile ascuțite de gheață. Pentru prima oară a cerut să nu mai fie cast. Din învălmășeala aceea a vieții trepidante, răsărise o ființă minunată, cu talie subțire, o femeie pregătită să bută drum lung, neliniștită de dragoste, ca un ceas de primăvară. Avea nevoie de ea.

— Un prost obicei este că nu dăm sfaturi...

— Simpli muritori și le găsesse singuri.

Din ușă, adresă un salut scurt. Afară era cald și soare. Cumpăra flori și rupse o frunză din bolta de vită a gării. Silueta sa se amesteca din ce în ce în mulțimea călătorilor, ca o culoare discretă pe sevaltele unui artist.

AL. GAVRILESCU

Distingem o voce

Radu Macrinici

O zi din copilărie

În casa încărcată de mirodenii, pendula bătea cadentat ceasurile amiezii și atunci ne aminteam că venise ora plimbării prin zăpada apoasă, adunată în curte, și mersul nostru copia o pagină din estetica grotescului. Guvernanta ne rotea fularul în jurul gîtului, ne infunda căciulile pe cap și apoi deschidea usa cu gestul unei miini eliberînd două păsări dînt-o colivie. Și noi, coborînd triumfători scara de piatră, așa cum numai copiii o pot străbate, cu amîndouă picioarele călcînd fiecare treaptă, într-o aventură de buzunar, care se încheia acolo jos.

Din punctul de răsucire, bătrîna roză a vînturilor veghea stradela pietruită cu macadam, nudurile pictate pe sticla ferestrelor și pisicile încremenate în praguri ca niște obsesii fumurii. În acel tîrîm de liniște se afla casa noastră, inconjurate de lucruri bizare, în stînga se afla internatul de fete, în dreapta clădirea neguroasă a spitalului, în spatele ei respira o circumală ordinară iar în față, biserica ortodoxă. Din această poziție, re-

Născut la 25 iunie 1964 la Sighișoara. Din anul 1983 este student la Facultatea de filologie din Baia Mare. Din 1983 pînă la 1 ianuarie 1985 a fost redactor șef al revistei studentești „NORD“. A obținut premiul revistei ASTRA la concursul de proză scurtă „Marin Preda“, ediția 1984. La prima ediție a concursului de proză scurtă organizat în cadrul Zilelor „M. Sadoveanu“ (1985) a obținut premiul

III al „Matineului de proză“. Radu Macrinici serie o proză de notație ironică și livrescă, limbajul parodic discret făcînd să gli-seze observația realistă spre un discurs de aparență ludică, însă grav și recuperator, în fond. Este un prozator cu resurse remarcabile, stăpîn pe mijloacele sale, de o nesilită modernitate.

VAL CONDURACHE

lațiile cu vecinii se întimplau cu discreție sau aproape deloc.

Uneori tata își plimba ciinle somnoroase pe sub geamurile bolnavilor și ei ieșeau cu zimbete ofilite, proptindu-și degetele de pervazul încărcat cu pachete aduse de acasă.

Spre seară, bunicul se strecura prin spatele grădinii oprindu-se la aceeași masă de unde prietenii îl aduceau într-un tîrziu în spinare, răsturnîndu-l pe canapeaua din hol.

Duminica, îmbălsămată-n pioșenie, bunica se închina icoanelor sfînte, bolborosînd rugăcuni necunoscutori aprinzînd cite o lumină pentru pomenirea suflurilor ce nu mai erau.

Iar mama era o flăcăuie care aprindea acel zigurat și apoi fumega în toate colțurile casei. Mama se încheia în bibliotecă și nu mai vroia să iasă de acolo, în diferență cu lamentațiile și lacrimile noastre, noi care credeam că ea murise, printre cărțile prăfuite, cu limpa țintuită de poezia, ascultîndu-ne șoaptele întretăiate de suspine.

Și atunci picioarele se afundau în zăpadă, Dominic plîngea în spatele meu, rozîndu-și unghiile și ascunzîndu-le în buzunare, alunecînd și ridicîndu-se ca un

cerb hăituit printre ghețuri, noi care băteam cu pumnii în ușa și țipam cu buzele lipite de gaura cheii, neîndrăznînd să-i spunem nici măcar tatei. Părintele nostru era un individ jovial, care nu credea în rău, nici în moarte și noi deschideam obloanele galbene și apăream la geam ca niște statui de oară, triști, livizi, aspri, neputincioși, orfani, disperati, cumînți și tandri.

Mai tîrziu veneau musafirii, în mașini cu boturi lungi de vulpe, trîntind provocator ușile capionate, inclîndu-și gîturile încărcate de coliere într-un salut distant.

Iradiînd bucurie și importanță, tata îi trimitea în casă și ei se instalau în fotolii, ascultau muzică, își aprindeau țigări pe care tot ei le stingeau, își preparau cafele și băuturi misterioase, așteptîndu-l pe tata care mai avea douăzeci de minute de promenadă pe sub zidurile spitalului. Undeva, într-un ungher, Dominic își rupea unghiile strecurîndu-le în buzunar, pentru că fiecare haină pe care el o poartă are un astfel de buzunar și nimeni nu mai știa unde sint unghiile lui Dominic.

Ion Gheorghe

ZALMOKSIILE

Autorul se explică

Zalmoksiile ar fi o formă poetică, de tematică istorică, adică arhaică; vor continua un ciclu dacă se vor bucura de succes sau poate vor deschide alt ciclu.

Atalketaș, eroul cărții, un preot bazișu, a mers în ambasadă a

dacilor neingenuncheați, la Roma anulul 111, să aducă acasă capul regelui său, Decebal, după ce i-a fost purtat în lăncie prin fața împăratului și adăpostit într-una din grottele cetății celor șapte coline.

Undeva pe Istrița așezat-au Sanctuarul Capetelor de căpătii ale începutului și infinitului aceluia popor al popoarelor ce au fost hiperboreenii lui Densușianu.

Un înțelept

Zalmoksis, fericit îți este
Inteleptul,
astăzi a ieșit în lumea Ta cu dreptul :
călcat-au picioarele-i, trecut-au peste
dezmerdată, veche,
mult păscută, mult cosită iarbă ;
câtre lume pus-a el ureche
dacă-ți șade întru zeu de treabă.
Din lăcașul său de piatră rece
drept
și din toate părțile primit la piept,
în căldura casei tale trece ;
pasul bun pune la tine-n prag –
apăsarea cea de urs
țărână multă a făcut de-a curs ;
a știrbit din celălalt meleag,
patriei făcînd adăugare
de țărîm necunoscut ; el are
merite ; și laudele ce i se cuvin,
le întoarce Ție-n chip de piine și vin.
Iată : limpedele verde-al ierburilor
cele june,
l-a sărit din piatră-n piatră pină la genune,
pin-la țărîm sfînt al țărîmurilor :
de argintul vremii s-a-nclinat parîngul,
virful nu i-a fost călcat cu stîngul.
Al său mers e pasul de pe urmă
pe pămînt :
o tăcere mare despre cite sînt,
lăsare-n pace : gîndul nu mai scurmă
cu-al lui colț de piatră vechi cenuși,
asemenea mistrețului printre brînduși –
Lume limpezită lasă după sine,
tare-așezămînt,
a îngăduință celor ce sînt
să se termine cu pace și cu bine.
Stă într-un picior asemenea
cocorului
carele-a venit din lume : cheamă norul lui
poruncind mai tare decît cremenea :
aruncă sare și rătăndă lipie,
tot mișcîndu-și brațe ca aripile.
A pus foc azi noapte celui așternut
de pelin
unde-a dormit cu fiica Marelui Mume : lin
aduce boarea noului cerut ;
rugăciune scurtă și poruncă
din piciorul binelui. Se urcă !
S-a stîrnit pornirea apelor spre lună ;
tulburele
vînt de jos învirte pulberile ;
dînspre stele, o sorbire le adună,
ouăle înclină ; le răstoarnă umedul
din lucruri, le întoarce umbletul.
Zalmoksis, nume al înțelepciunii
celelalte zeilor,
stăpîn fără de uzurpare și-n temei
peste-ai lumii toți stăpînii,
cu destemeiere singur ziditor,
dă-i curăția să umblu cu-acest nor. –

Ridicat-a înțeleptul glas spre toate
pe care nu le dorește, pe cit le poate.

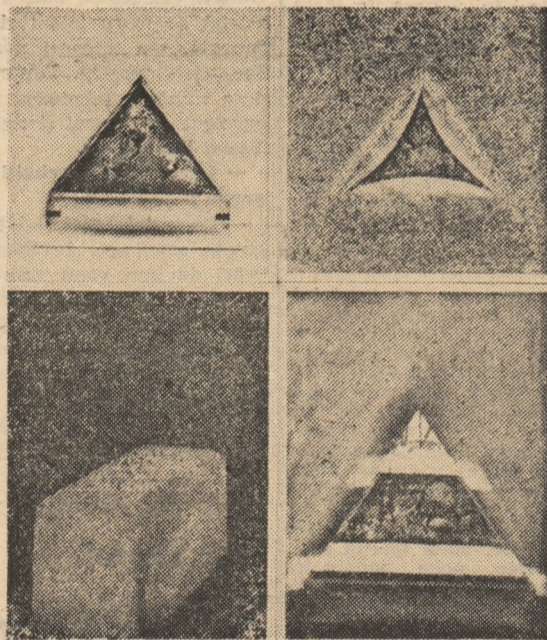
Pietre pe cer

Stele umblă vara cerul limpezit,
de parcă
luptător cu toate armele încearcă
agerimea ochiului ce s-a trezit,
virtutea
brațul care-a cuprins atîtea ;
fecioarele cu-nalt mijloc subțire,
zeițe întăritînd, femei scoțînd din fire ;
Acum pune la cale prăștiile,
acum baliste :
fumeoase pietrele pe margini triste
caută prăpăstiile –
ale bolții sfîrșite în surpare,
dînd patriei vedere la hotare.
Asupra lemnelor noastre eterne
din fruntării
pe lăptoase capetele-a toți varvarii
cenușa stelelor se-așterne ;
neamurile pe cai scunzi, se tem
de lespezile-nsemnate cu stem.
Iată : zeul aruncă lănci învăpăiate ;
dire
saltă pe izvoarele din pădure,
clipește fîntinele cetății descuiate –
mrenele de foc le spintecă ; le fug
păstrăvii lucii ca fierul de plug.
Zalmoksis, nalt părinte-al nostru blind,
Zeu-Din-Stîncă,
pietrele tale de foc se-aruncă,
holdele de mei întierbîntînd ;
cu lumini săgetează turme, livezi
și nopțile cu lungimi de amiezi,

Tragi nouă astfel dreaptă arătură
de vâpăi
sfînt vallum de începătură ;
scară la vâmi întinzi argaților tăi,
căile cerului ce-ai însemnat
ca un harnic stăpîn îndeminat.
Greu se apără omul de nalt binele
celui ce umblă cerul cu luminele.

Pe ritul Păsării Măiestre

S-a rîrit pădurea de salcîmi,
au rămas ferestre
prin care bărbații din ritul Păsării Măiestre
se uită la țărîmul altei lumi –
în Tao-Lotus plutînd ca-ntr-o arcă
ei contemplant locurile-n care-au să se-ntoarcă.
Peste munții de astăzi este senin,
cu mare blîndețe
vîntul îi mîngîie pe cele trei fețe,
îi numără pe ciți se duc și ciți vin
fără moarte și fără bătrînețe.
La ulucul turmelor se petrece
timpul măsurătoare :
căldura din pămînt ridică apa rece
bătînd cu picături mărunte, rare :

Pictură de PETRE LUCACI

de tropotul Călărețului li se ființa umple
cu mari zvîcniri din vine pină-n tîmple.
Toamna-i împinge cu suflarea-i mare
spre nouri
straietele pe ei, cu izvoade și răuri
le-arată rangurile întru înțelegere și aflare
de și-au ciștigat meritul să stea-ntr-o floare.
Bine-i să fii recunoscut de semeni
erou, întemeietor,
pentru urmași ai urmașilor, urmașii lor
ca sămînța păpădiei să te semeni
plutînd asupra tot timpul viu și mare
cu binefaceri și mustrări de îndreptare.
Asemeni cu Zalmoksis Unul Domn-Zeu
la chip întreit –
întru carele s-au supus și-au trăit
în asprime cu trupul și-n tot mai greu
dînd sufletului largă desfacere
din pămîntele ființei carcere.
Doamne, Atalketaș este-un fir de pulbere
la fine pe umăr –
meritele mele cele cu număr
izvorit-au mie fără să mă tulbure,
la clevetiri, zavistii, am stat cu nepăsare.
să te-ntîmpin pe Tine cu piine și sare.
Zalmoksis, nu te scutura de pulberea noastră,
din ea să și se nască Pasărea Phönix, măiastră.

Dealul-Mare

Din josul patriei de pe cele cimpuri
getice,
în timpul cite unei zile profetice
vedem lucrînd puterea ta din timpuri ;
din ape vechi scoțînd și din arhei
Dealul Dintii și pururi cu temei.
Atunci, de la miază-noapte la soare-răsare
se pune-o limpezime
din lumina pururea a zilei prime,
lucirea și-arătarea cea biruitoare ;
clarul zării, ochiul, agerimea de mînt –
cît se vede bobul de rapîță și de linte
să-l spargă sogeata trasă ieri –
cu neoprite pătrunderi și vederi.
Atunci se arată-albastru Dealul-Mare
cu temelii
asupra celei mai dintii stihii
plutînd în leneșă tărăgănare,
cu toată-a lui alcătuire de zmarald
ca un templu lung din care vine cald.
O mireasmă de vii înflorite,
lungă suflare
înclină, peste noi holda mare ;
mirosul gurii Tale preamărite,
de vin tînăr și de piine nouă
înălțarea firii ne pricinuieste nouă.
Zalmoksis, iartă mie : și-acestor juni
învățăcei
dă-le puterea acelei năpraznice idei
fără zîmțire și-alte stricăciuni –
de înțelesuri și aflare
să nu se piardă firea lor în floare :
pune nouă pururi gîndul limpede și clar
să folosim cu bine dăruirea naltului tău dar.

Atalketaș vede arheii

Lui Romulus Vulcănescu

Zalmoksis, m-am urcat neștiutor pe grui
și-am coborît
cu hotare-nalte, Ție hotărît
c-un ochi verde vîd în toate și cu ochi căprui,
iar în frunte, cu albastrul de cicoare
pe cine l-am aflat eu, nu mai moare.
Doamne, m-am uitat neștiutor din deal,
la lume :
care, unde-i și de unde-i ; cum e și necum e ;
cu ochi negru, mare și de cal –
tot în urmă, tot în urmă, tot în urmă
de pe pluta de pămînt fără de cîrmă.
Pe după mine se-ntorcea norul de ape
prea innegurate
care n-a găsit pe nimenea să i s-arate :
de departe se vădea îndeaproape,
din apropiere nu se mai zărea
decît pulbere dormind ea în de ea.
Lumină nu era, însă vedere
îndestulă,
cînd a-nceput înalt legănare de hulă :
se iscară rotunzimi de sfere,
o-nclîcîre-a adîncimilor tale cu ape
a dat chip rotirilor, de șarpe.
Văzut-am, Doamne, acele stihii
ale lumii
și-am încercat puterea-n care nume-i
cu strigare dinainte de morți și de vii –
zis-am zicere – asupra nețărîmurii apei
mie insumi, din aproape-n aproape :
nu-ți sînt harnic, și mă află neînstare
să vîd singur nevăzuta ființare
în care timpul peste timp incăpe.
În cutremur și mîreață spaimă
al tău nume, cel de aer,
ce l-am suflat cu viscolire și cu vaier –
ar fi fost o îngăimare fără faimă
dacă nu dădeai mie strigare ;
Cu înfiorare ca de moarte,
numirea ta de foc
am urlat-o și-a fost noapte mai deloc
dacă nu venea mustrarea Ta să-mi țînă parte,
adăugare de puteri și meșteșug,
stelele s-arunc, planeții pe-al lor crug.
Cu plîns mare zis-am către tine
nume de pămînt
întru care m-ai strigat că sînt :
senine stat-au apele, vînturile line,
focul în rătăndă strălucire
iar pămîntul s-a înființat cu naltă fire.
Acum, Doamne, să mă faci din lut
gîndul tău
în lucrarea cea dintii de peste hău
care, unde, cum Te-ai petrecut –
om ce sînt de suferi și te bucuri
de-ale Tale ziceri și lucrări și lucruri.

Un spectacol ca un tablou votiv*)

Dorind să omagieze împlinirea a 600 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Mare, Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” a înscris pe afiș o nouă premieră cu piesa **Io, Mircea Voievod**, de **Dan Tărchilă**. Considerat, la vremea apariției lui — cu douăzeci de ani în urmă — drept un text important al dramaturgiei noastre istorice, piesa capătă astăzi o nouă viață datorită viziunii regizorale a lui **Alexandru Tocilescu** și unei trupe de interpreți compuse din mari actori ai scenei noastre, printre care **Victor Rebențiu**, **Gina Patrichi**, **Irina Petrescu**, **Ovidiu Schumacher**, **Ion Besoiu**.

Încă de la începutul spectacolului se dă cheia în care a fost conceput: în penumbra deasă a scenei se trezesc, din criptele în care se odihnesc spre gloria neamului, pentru a ni se înfățișa, ca în fața unei judecăți peste timp, Mircea cel Mare, doamna sa, copiii, curtea, alte personaje ale vremii. Oprindu-se doar asupra unui moment, desigur semnificativ, din lunga domnie a lui Mircea, autorul, dar mai cu seamă regizorul, a dorit să lumineze puternic, să dea o imagine, să releve una dintre multiplele fațete ale complexei personalități a marului nostru domnitor. Căci dintre „cele trei caracteristici de temelie” pe care istoricul P. P. Panaitescu le disocieră ca trăsături comune ale marilor conducători ai poporului nostru — „E întâi luptătorul pentru creștinătate, cel ce se află de sentinela în postul cel mai înaintat al Europei [...] E apoi un adunător de pământ românesc, în Făgăraș și Amlas, în Dobrogea, în câmpiile Chiliei [...] E în sfârșit un diplomat: conducător al unei țări mici, trebuie să știe să se strecoare între ambițiile hrăpărete ale vecinilor mai mari și mai puternici; e un fel de siretărie târânoasă, amestecată cu nițel dispreț, care-l face să cunoască, el realistul, fumurile ambițiilor desarte ale marilor regi creștini și să se joace cu ele” — asupra celeia din urmă se oprește, o evidențiază spectacolul prin forța imaginii create. Ca într-unul dintre acele tablouri voțive ce impresionează prin hieratismul reprezentării — de altfel, acesta este semnul scenografic sub care este pusă montarea: cele trei vitralii mobile creează spațiile de joc, dar sint și pece-tea stilistică a spectacolului (decoruri de Sever Franțiu și Dan Manoliu) — detaliul este sublimat în favoarea liniei simple, dar sigure și puternice, ce relevă esențialul. Se renunță la o bună parte a textului (altfel cum stufos și nelipsit de retorisme) păstrându-se doar ceea ce susține, argumentează ideea de bază a reprezentației. Gândită fără pauză, într-o succesiune alertă de întimplări, desfășurarea acțiunii se concentrează mereu asupra motivării deciziilor marului diplomat și strateg, a domnitorului cu un acut simț al istoriei.

„Un război se câștigă mai ușor decât o pace”, spune la un moment dat personajul principal și acesta ar putea fi motto-ul întregului spectacol, căci imaginea sa predominantă o constituie cea a domnitorului care, după ce a luptat vitejește în războaie, alături de poporul său, pentru neafirmare, dorește să mențină o cât mai îndelungată pace pentru a da răgaz construcției și propășirii. Ca un bun și adevărat gospodar al țării, Mircea, opunându-se, trecând peste ambițiile și ale celor dinlăuntru și ale celor dinafară, care vedeau în război o modalitate de a se îmbogăți și de a obține puterea, încearcă, printr-o politică subtilă, să instauraze liniștea și pacea de care atita nevoie avea țara. Și aceasta cu prețul unor renunțări și a unor dureri omenesti dintre cele mai mari și mai cu seamă știind că mulți nu îl vor fi înțeles, că mulți îl vor judeca greșit. Conflictul se încheagă în jurul unui gest care pentru mulți dintre contemporanii săi părușe de neînțeles: știind că unul dintre fiii lui Baiazid fusese înlăturat de la domnie de către frații săi, Mircea trimite iscoade pentru a-i afla ascunzîșul, îl primește în țară cu tot onorul, îl sprijină pentru a pune mîna pe putere și, pentru a întări legăturile de prietenie, îl dă de soție pe fiica sa multiubită. Gîndul, voința de a avea liniște la hotarele cu turcii, de a

da astfel țării timp să se refacă, este răs-lălmăcit, în funcție de propriile interese sau de incapacitatea de a descifra resor-turile ascunse ale necesităților istoriei, de unii boieri, chiar de doamna țării. In-trigile se țes în jurul domnitorului, dar aparente sa îngăduință nu este decît in-țelepciune și siguranță, certitudinea că binele țării stă mai presus de ambițiile imediate și chiar de propriile simțămînte omenesti. Cînd Musa Celebi își dovedește nealialitatea, ba chiar prostia în acțiune, Mircea va și să fie neiertător, își va ri-dica din nou poporul să apere glia stră-moșoasă.

Spunem mai înainte că în spectacolul lui Alexandru Tocilescu întimplările se succed cu repeziune, că se renunță la o bună parte din text în favoarea urmă-ririi doar a firului principal al acțiunii. Totul este epurat în ideea găsirii acelei linii puternice ce are a defini personalitatea marelui Mircea, sugerînd, mai mult decît povestind acțiunile. Demersul este interesant și izbuteste, în mare mă-sură, să creeze în spectacol o replică în limbaj teatral a ceea ce reprezintă, în frescă, tabloul votiv. Izbuteste, în primul rînd, desigur, în măsura în care actorii au capacitatea de a creiona eroi, caracte-re cu o mare economie de mijloace. Mai întii, **Victor Rebențiu** intruchipează un Mircea a cărui demnitate nu are ni-mic de a face cu fumurile grandorii, fi-resc și totodată măreț, meditănd asupra destinului poporului său, bun cunoscător al sufletului și pornirilor omenesti, îngă-duitor cu ele dar ferm în deciziile sale, conștient că de mari îl sint răspunderile și știind că judecata simplă și dreaptă a poporului său dă măsura dragostei și a credinței cu care este înconjurat. **Gina Patrichi**, în doamna Mara, reusește, la rîndul său, să dea imaginea femeii care nu are puterea de a înțelege nici subti-litățile politicii, nici măreția gîndurilor și deciziilor domnitorului, care, ca o leoaică, vrea doar să-și păzească fiii de ceea ce ea nu poate înțelege. **Irina Petrescu**, în Vișa, mindră și înțeleaptă, căreia dra-gostea ce o poartă domnitorului îi dă parcă puterea de a-i înțelege acestuia gîndurile, creionează cu sobrietate figura doicii care păstrează o dragoste fără re-proș domnitorului. **Ion Besoiu** îl înfăți-șează pe Ioan, vărul lui Mircea, în toată micimea sa sufletească, incapabil să disoacernă resoriturile acțiunilor domni-torului, gata să vîndă țara sau să omoare pe Mircea doar pentru a pune el mîna pe putere. **Mihai Căprita** în Musa Celebi, seniorial cînd se știe stăpîn, jucînd cu abilitate măreția, jalnic în durere, lingu-șitor cînd se vede fără sprijin. **Ovidiu Schumacher** (episcopul catolic), **Manuela Ciucur** (fiica domnitorului), **Răzvan Io-nescu** (fiul), **Ion Chelaru** (căpitanul Vil-cu) în apariții scurte reusesc, totuși, să schițeze sigur imaginea unor personaje complexe.

Ideea epurării extreme a spectacolului a fost, însă, pîndită și de unele nesiguran-țe. Astfel, s-a întimplat ca unele ac-tiuni să rămînă de neînțeles, ca o propo-ziție fără subiect; s-a întimplat ca unele gesturi să rămînă fără acoperire, fără semnificație în economia spectacolului (vezi focul aprins la rampă, vezi domni-torul săpînd în nisipul din avanscenă, vezi jocul doamnei Mara cu același nisip cînd are discuția cu Vișa); s-a întimplat ca, desfășurîndu-se într-un ritm atît de rapid, renunțînd la unele motivații necesare, anume întimplări să-și piardă ros-tul. Cu toate acestea, noua punere în scenă cu **Io, Mircea Voievod**, semnată de Alexandru Tocilescu, este un spectacol solid, interesant ca modalitate teatrală de regîndire a unei piese istorice și, mai presus de toate, rămîne percutant prin imaginea puternică pe care o dă publicu-lui de astăzi asupra unui timp glorios și asupra unui erou nemuritor în conștiința neamului.

MIRUNA IONESCU

*) **Io, Mircea Voievod**, de Dan Tărchilă. Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”. Re-gia: Alex. Tocilescu.

Pictură de BENONE ȘUVAILA

Soli ai teatrului românesc în Țara Soarelui Răsare

— Stimate Victor Radovici, ați participa la turneul pe care Teatrul „Ion Creangă” l-a întreprins în Japonia, în dublă calitate: de actor și de director adjuncț. Sinteți deci cel mai în măsură să ne prezentați o sinteză a acestei prezențe artistice românești peste hotare.

— Am realizat ceea ce computerele japoneze au numit „Cel mai lung turneu al unei trupe de teatru într-o țară străină”: 85 de spectacole în 65 de orașe, pre-tutîndeni cu săli arhipline. Teatrul „Ion Creangă” a răspuns invitației Asociației Naționale a Spectatorilor pentru Teatrul de Copii și Tineret (KODOMO GEKIJO RENKAKURAI), asociație creată în anul 1974 și avînd ca principal obiectiv să pre-zinte în fața tinerilor spectatori numai manifestări artistice de înalt nivel pro-fesional, „care să contracareze poluarea spirituală a copiilor cauzată de produc-țiile comerciale”. Cu un an înainte am alcătuit programul acestui turneu impre-ună cu SHIOJI TAKAMIRA, „compute-rul cu inimă”, l-am numit noi, secreta-rul general al acestei asociații cu peste 400 000 de membri.

Și Victor Radovici îmi arată un volum cit „Mersul trenurilor” de la noi, scris în japoneză și română și care cuprinde pro-gramul trupelei pe zile, ore și minute, din momentul aterizării în Japonia și pînă la decolarea spre patrie. Este trecut aici absolut tot, fiecare zi avînd o pagină a ei: orașul în care urmează să se joace, mijlocul de transport (avion sau vapor sau tren — uneori toate trei, plus taxi!) distanța în kilometri, ora plecării, ora sosirii, hotelul (numele, adresa, camera și numărul de paturi din fiecare cameră), distanța pînă la teatru (din nou mijlocul de transport și durata drumului), sala de spectacole (numele, adresa, capacitatea), masa (locul și ora la care va fi servită, plus numărul felurilor de mîncare), pro-punerii pentru petrecerea timpului liber — spectacole, obiective turistice (cu toa-te precizările — cînd?, unde?, ce?, cît?) etc.

— În spectacolul nostru a jucat și o ac-triță japoneză **Mariko Yokoyama**, care a interpretat personajul popular japonez **Hikoici** (un fel de Păcală al lor). **Mariko**, actriță de mare talent și popularitate în Japonia, s-a integrat perfect organic în spectacolul nostru. Turneul a fost însoțit de o trupă de tehnicieni japonezi conduși excelent de actorul și regizorul de teatru **Yasuo Fukushima**.

— Cum ați fost primiți de publicul ja-ponez?

— Peste tot am fost întimplinați cu ste-gulețe românești în mîinile copiilor, cu urări de bun venit scrise în românește, cu stema României așezată la intrarea în fiecare sală de spectacol. La finalul reprezentațiilor, în timpul aplauzelor nesfîrșite, se ridicau lozinci în limba ro-mână pe care scria „Vă mulțumim pen-tru spectacol!”. „Trăiască România!” „Să ne mai vedem!”.

— Care a fost reacția presei?

Fără machiaj

Fals interviu

— Tu ai suferit?

— Coi care mă cunosc sau se laudă că mă cunosc presupun că am. Folosul ace-stei cunoașteri se termină însă, de obicei, prea devreme. Astfel că unii devin laudă-roși și cam atît. În cele din urmă...

— Știi să stai de vorbă?

— Am lubit vorbind mereu, dar vorbi-tul nu e prea bun în iubire. În chipul a-cesta au murit mai multe orașe pentru mine, chiar în clipa în care le povesteam frumusețile, deci locurile lor cele mai alese pentru iubit...

— Te-ai întors vreodată înapoi?

— Mereu. De fiecare dată altfel. Tre-muram de dor și cerul tot tremura dea-supra dorinței fragile a minții mele de a-și aminti. Iubisem prin locuri îndepăr-tate, încăruntisem, se schimbaseră plăcu-țele de metal cu numele străzilor, nume-rele de telefon, de-asemeni!...

— Cînd, ultima dată?

— De curînd. Am galopat un cal de ci-nema prin fața vechiului muzeu al Crisurilor, la Oradea. Mai mult cu friul strîns în pumn și cu capul în piept. Nu voiam să fiu recunoscut.

— Ai plîns?

— Nu. Am fumat în șa.

— Repet, intenționat: tu ai suferit?

— Sub copacii de lingă muzeul amin-tit cu stringere de inimă am stat acum a-proape cincisprezece ani. Nu ploua prea tare, cîinii erau mai frumoși, mai tandri, mai pierduți în visele lor de cîini... Știam ceva important pe atunci deși pierdeam mereu jocul. Un acoperiș de lută udă, țărînească, Griji limpezii, nu întortochea-te, nu urite...

— Ziarele japoneze au apreciat la su-perlativ spectacolul „Snoave cu măști”, aducînd elogii trupelei și regiei. A impre-sionat faptul că 70 la sută din spectacol a fost vorbit în limba japoneză. S-a apre-ciat caracterul folcloric pur al reprezen-tației, bogăția obiceiurilor, costumelor, dansurilor din diverse regiuni ale Româ-niei. La conferința de presă de la Amba-sada României din Tokyo ținută cu zia-riști de la marile cotidiene japoneze, s-a remarcat marea bucurie cu care au pri-mit spectatori — copii și părinți — spec-tacolul nostru. De altfel, testele care se făceau la fiecare reprezentație au dove-dit dorința lor de a revedea cît mai curînd trupa noastră. Ziaristii au consen-mat turneul drept „cel mai mare succes obținut de o trupă străină în Japonia”. Cum ne aflăm în ajunul Zilei Naționale a României, am dedicat acest succes ani-versării de la 23 August.

Intrucît trupa noastră s-a comportat remarcabil, dînd dovadă de mare serio-zitate, profesionalism, fără nici un inci-dent deosebit, gazdele noastre și-au ma-nifestat dorința de a colabora și în vi-tor cu Teatrul „Ion Creangă”, de a pă-s-tra o legătură permanentă cu teatrul no-stru, avînd numai cuvinte de laudă refe-ritoare la turneul abia încheiat, pe care l-au definit astfel: „Un mare succes, nu numai al trupelei dumneavoastră, dar și al asociației noastre”. De altfel, pentru anul viitor pe lista invitațiilor, alături de spec-tacole din Ungaria, Canada, Franța și Belgia, figurează, din nou, și Teatrul „Ion Creangă”.

— Numiți-ne și alte momente impor-tante ale acestui turneu.

— Am vizitat zeci de muzee și obiec-tive turistice, am vizionat teatru tradi-tional japonez **KABUKI** și un spectacol la celebrul teatru de fete din Takara-zuka, dar cel mai important moment l-a constituit depunerea de coroane de flori și salbe de cocori din hirtle — conform tradiției japoneze — la Hiroshima, lingă placa pe care scrie: „Dormiți în pace, noi nu vom mai greși niciodată!”

Ca o concluzie a acestor aproape patru luni petrecute într-o țară aflată la mii de kilometri, aș remarcă faptul că România are prieteni pretutîndeni în lume. Am fost înconjurati de o caldă ospitalitate și prietenie, Japonia este o țară cu un popor foarte harnic, foarte serios și muncitor, cu oameni care nutresc sen-timente de stimă și admirație pentru țara noastră. De comun acord, acest mesaj de prietenie pe care l-am adus din România prin arta noastră l-am dedicat Anului In-ternațional al Păcii. Numai dacă va fi pace în lume aceste grădini minunate de copii vor putea trăi fericiți și vor ajunge în viitor să preia și să traducă în viață atît aspirațiile poporului român, cît și ale celui japonez, ale lumii întregi.

Convorbire realizată de
CONSTANTIN FUGAȘIN

— Ați fost vreun „adolescent fericit”?

— Fericirea este pentru mine în fieca-re clipă altocea și altfel. Un trotuar sau o alee pe care te poți plimba cu mîinile în buzunare, gîndindu-te cu toată serio-zitatea la mai nimic. Dacă te întreabă cineva: ce-i mă cu tine pe aici? să-i poți răspunde, calm: Dar dumneavoa-s-tră, mă, cu ce treabă?! Oricine ar fi. Nu avem de păzît decît lumina care crește apa din adîncul fîntîni și misterul incon-fundabil al piinii. Mai ales cînd aceasta e frîmintată de o mină de femeie bună. Bunica, mama, iubita...

— Ce vrei?

— Nu știu încă să vreau destul.

— Cît ești?

— Cît sunt îngăduit. Și încă ceva...

În rest, nu chiar atît de rău cum se grăbesc să creadă alții. Puțin mîhnit un-cori, mai ales cînd văd că dreptul meu de a fi sentimental este vindut unora care nu-și pot asuma acest drept decît cumpă-rîndu-l, la o trecătoare și tristă speculă... Negustorii amare...

— O amintire de mîine?

— Iubirea. Frumoasă și ordonată, ca o muncă cinstită.

— Și răspoiimie?

— Împăcarea, lumina, livada răcoroasă, făgăduita în vis... Cîntecul nou. Să pot spune senin cuiva care are nevoie de asta: TU. Să fiu om...

ADRIAN PINTEA

P.S. Nu există mîhnire mai mare decît clipa în care îți uiti propriul chip.

Ei sint contemporanii mei

La un ceai de plante în casa unui consul roman

Am citit undeva, dacă nu cumva mi s-a povestit, că Jacques Prévert intra în camera sa de lucru printr-un fel de spălătorie de rufe, unde cloceala veșnic un cazan, vegheat de o bătrână în strai călugăresc. Aburii acestei anticamere, ce parodia Purgatoriul, aveau darul să-l vindece de realitate, încit, ajuns la masa de scris, purificat, reinventa lumea de dincolo de pragul misterios...

Fiecare poet folosește, dacă vrei, o tehnică anume de întimpinare a scriutului. Nichita Stănescu, spre exemplu, lucra la biroul său de aer, incredibil, cu mai mulți martori de față, vorbind poezii.

Pe vremea când încă mă mai speriam de tramvaie, am fost angajat pe post de băiat de minge la Almanahul Asociației scriitorilor din București. Bintiuiam adică pe la casele autorilor în viață, după materiale. Cu această ocazie, am vizitat multe temple, unele în ruină, altele proaspăt tencuite și nu pot spune că meseria de ghid turistic pe la zeitățile Capitalei mi-a displăcut.

La Ion Horea am pășit fără grijă, căci pe atunci nu purta teribila-i barbă de dac de pe Columnă, pe care o flutură astăzi prin Casa Școlii. Părea mai degrabă un consul roman, subțiat de latinătate, retras după prăbușirea Imperiului în provincia propriei sale bibliotecii. Ieșea din tiparele obișnuite ale ardeleanului sfătos și cumpănit, fiind ferecat într-un soi de delicatețe nervoasă. M-a servit nu cu horincă, ci cu un ceai de plante și, spre a-mi oferi marfa, m-a invitat în camera de lucru. Pe birou stătea deschis un ceaslov imens. O ediție mai veche din Mihai Eminescu. S-a deslănușit că în fiecare seară murmură câteva poezii întru redășteptarea stării de grație. Misteriosul labirint, anticamera către un nou tărîm, sălășluia între copertile acelei cărți sfinte.

Ceva din legănarea eminesciană s-a transmis astfel poeziei scrise de Ion Horea, frisonată din când în când de-un scepticism de carnaval tragic: „lumca, totuși, nu mă lasă, / spaima stau să se reverse, / parcă nu mai am nici casă / parcă umblu pe traverse. / după felul de imperii, / de la Gange pin-la Tibru, / din mărîm și din mizeriei, / nu văd nici un echilibru. /... / ca la bursă caut cursul / fericirii tu-

turora, / parc-aș fi pornit cu ursul / prin Sodoma și Gomora. /... (compunere). Fără să-și fi revizuit uneltele în ultimii douăzeci de ani, Ion Horea se diferențiază de marea masă a poezilor veșnic tulburați de noutate, reușind să devină un original, tocmai prin clasicismul său bine temperat: „hai peste ape / lasă-te-n voie, / uite-i aproape / Arca lui Noe, / nu te mai teme / trece potopul / și-o să mai cheme / salca și plopul, / și-o să se alinte / mierlă și țarcă, / toate sint sfinte, / toate-s în Arcă, / semnu-i să piară / apa cumplită, / să ducem iară / oaie și vită / unde-i pășunea, / unde-i aratu, / după minunea / cu Aratu, / nu te mai teme, / trece potopul, / și-o să mai cheme / salca și plopul!“ (Indemn).

Ultimele curaj de-a se lăsa năpădit de „sentimentalism“, de-a zburda ca un ocnaș fericit în cătușele rimei prin închisorile ritmului, de a-și cînta ograda părintească pe străzile Bucureștilor, unde din trei trecători doi sint textualiști — toate acestea par în felul lor inexplicabile. Mucenicul de la România literară, ascunzînd sub apa privirii un adolescent, se mindrea deunăzi cu străbunicul său ce ridică un car încărcat cu pămînt, acu vreo sută de ani, la niște întreceri din Alba Iulia. Ceva din forța bătrînului se va fi păstrat în venele urmașului, cu singele revărsat către delte mai muzicale și mai puțin pămîntești. Carul cu poeme beniuicane e purtat astăzi pe umeri de Ion Horea și puțini poeți contemporani s-ar încumeta la o astfel de ispravă.

Toate alarmele și tiribombele despre moartea Poeziei, toate „trăncăncălele post-moderniste“ (am citat din Günter Grass) nu par să-l fi înfricoșat pe naivul Ion Horea, ce-și psalmodiază, într-o binecuvîntată liniște, propriile-i neliniști: „Eu am venit aici să mintui / eu am rămas aici să tingui / dar peste toate numai vintu-i, / dar dintre toate numai crîngu-i“.

Indiferent cum va evolua poezia lumii, dincolo de laboratoarele cu metafore la borcan și de computerele îngrășate cu sentimente, poeți ca Ion Horea trebuie păstrați, cum s-ar spune, de sămîntă.

MIRCEA DINESCU

Cu ochiul liber

Mărturisiri în limba farmacie

Mă doare groaznic capul. Cu reflexe în ceafă și-n umărul sting. Nu e prima oară. Sper, nici ultima. Orice om serios trebuie să acuze măcar o migrenă, lăsăm chestiile rafinate ca nevroza, sau, mai sus spre culmile înzăpezite ale asteniei, preinfarctului, gastritei etc., etc. că le știu. Dealțul în paranteză spus eu nu m-am considerat intrat în rîndul lumii nici cînd m-am însurat, nici cînd mi-a născut nevasta un băiat ci abia atunci cînd am făcut primul puseu de tensiune. De-acuma da, sint și eu un cetățean respectabil, rezonabil, știu ce-i aia un Extraverbal, un Rudotel, un Hidroxizin. Știu, în mare, că dacă stau să mă gîndesc viori, aici voiam să ajung.

Mă doare capul cu reflexe. Cineva mi-a zis să iau un Fasconal. N-am curaj. În general nu știu ce-i aia, la ce folosește și tot în general eu merg după sfatul medicului. Cum la policlinică se ajunge mai greu am zis să nu merg la doctor. În fond pentru ce, o migrenă? Am acasă cărți. O bibliotecă întreagă, pe cuvînt. Unele chiar citite de mine insumi. Caut Agenda medicală, o găsească sectorul „practic“ între broșura „Mă coafez singură“ și „Despre supremul bine și supremul rău“ (Cicero). Ia să vedem la Fasconal. Totul e clar: „analgezic și antipiretic

prin acidul acetilsalicilic (ne cunoaștem — aspirina!) și fenacetină, stimulant psihomotor slab și antimigrenos (sic, zice și de mine!) prin cofeină“. Dar nu știți ce mă așteaptă: uite că dacă o să iau doze mari pot căpăta methemoglobinemie. Ba chiar și dependență. Să nu vă mai spun că dacă îl asociez cu anticoagulante cumarinice, sau îl iau în condiții de hipoxie, o incurc. În aceste condiții, spuneți-mi și mie tovarăși, ce fac? Ce pot să fac? O sun pe bunica, imi sun mătușile, unchiul de la țară, verisorii de la reciclară și mă dumiresc: neam de neamul meu n-a avut methemoglobinemie. Și-atunci de ce, de ce să fiu eu primul, rușinea neamului, primul methemoglobinist al familiei mele care a avut de secole un număr corespunzător de globulele, fără excese și care cu securea, coasa și secera si-a apărut chiar și sănătatea. Cum aș putea, oare, face una ca asta?

GEORGE STANCA

P. S. Autorul articolului a vrut să spună că se impune ca atît în prospectele ce insotesc medicamentele, cit și în agende, broșuri, publicații de popularizare a medicinei e necesar să se treacă la un limbaj antimigrenos. Adică să nu ne doară capul. Cînd citim. (g. s.).

Cronica plastică

Fals tratat despre viori*)

Univers cu alură de scenografie. Moduli din care se poate construi ceva — de fapt, orice — în abstract.

Naturi moarte ca un decor inventariat în spatele scenei: o scară, două scări, o strapontină, practicabile, rame, gergelele (?), suporturi sub folie de plastic transparentă, foșnoitoare, lucioasă, pinze, draperii în cute, în falduri, cu sifonături. Aer de autentic; pe-alocuri senzație de aievea; truc de atelier.

Menirea acestor obiecte nu e clară dar spațiul e plauzibil, există, trăiește. Spațiul locuit de obiecte ca o natură moartă. De ce nu? Ideea merge.

E mult mister și mult concret în aceste imagini a căror atmosferă te trimite înapoi la Morandi. De Chirico dar e fără teroarea vidului metafizicienilor, fără panica stîrnită de umbrele prelinse pe la colțuri, fără spectrul siluetei umane.

Spațiul imaginat de Simona Runcan e un univers pustiu și de altfel greu de locuit, în afara convenției scenice, dar e un spațiu cordial. Nu se știe dacă e interior sau exterior dar asta nu crează nici un disconfort.

Pictura Simonei Runcan e cerebrală, ascetică.

Tehnică, cu o vocație specială a redării materialității, ne face să ne gîndim ce pictor de substanță interesant, ar fi, la un moment dat!

Oricum, o lege drastică apasă peste „lumea“ moartă din aceste imagini de o anacronică vitalitate cromatică, de o frumusețe poleită, cu auriu, de-a dreptul dramatică: acest spațiu își va aștepta veșnic eroul și povestea. E universal, dar e singur. E deschis, dar nu e primitiv de suflet, fiindcă e prea plin de idee. Iar ideile, ca și stelele, sint sterile: există ca să lumineze spre propria lor glorie.

Într-un magazin de antichități, profilat pe vechi instrumente muzicale, intră într-o bună zi un om și, cu un aer sigur, cere: „O vioară!“ „Ce tip?“ „Deosebită“. „Iată o violă — sopran, tenor, ori discant? O violetă? Sau poate mai bine o violină? Ah, dvs. vreți ceva mai mare atunci, o violottă? Avem și mult mai mici, o violină piccolo!“ „Aș vrea un tip mai vechi“. „Am înțeles, vreți o violă da gamba sau da braccio? Ei, eu v-aș oferi o violă d'amore? Ce ziceți? Sau, doriți viola bastarda?“ „Aceea din colț imi place!“ „Viola da orbo?“ „Mai bine da spalla ori bardone...“. „Bine. M-am hotărît; atunci o iau pe astalaltă“. „Vai, dar

nu merge, e veche din secolul XV...I, o marcă rară, am luat-o de curînd și, din cele cinci coarde una-i lipsește, esie ade-vărat, însă, că e superbă, pe drept cuvînt se cheamă **viola pomposa**“. „Nu mă interesează, o iau oricum“. „Și cum veți cînta la ea?“ „Eu nu cînt!“ „Atunci de ce o luați?“ „Ca să o pictez: vreau o vioară frumoasă, nu o vioară bună“. „Ei, și ce găsiți la ea interesant pentru un pictor?“ „Gîtul“. Și omul, încărcat brusc de inspirație la vederea subită a violei pomposa ca de o energie nestăvilită, scoase hirtie și creion și-ncepu să deseneze repede, un git de vioară, apoi al doilea, și încă unul, din față, din profil, din spate, puse și culoare, vioara avea pe hirtie reflexe lucioase, nu era nici o diferență între viola de pe masă și cea pictată. Apoi, omul făcu un gest ciudat pe care bătrînul anticar nu-l puștu înțelege lesne: puse grijiuliu degetul pe suprafața colorată și lăsă amprente pe albul hirtiei, una, două, trei; după care, trupul viorii desenat pină la „umeri“ primi și el urma miinii... „Și cîte viori veți face tot așa?“ „Depinde; pină în momentul cînd simt muzica, vibrația, înțelegi? Uite ca acum de pildă. Vezi? Așa...“ mîna pictorului descria vîrtejuri, ceva parcă se mișca în cerc, sau un ax se rotea lăsînd dire vizibile prin aer. Linii în mișcare se-nmănușeau undeva, sus, ca un fascicol sugrumat de întetăierea traiectoriilor, și totul se-nvîrtea; pe albul inaculat culorile diafane se răsuceau. „Ai auzit de vorticism? A, nu n-aveai cum, dumneata ești anticar, ești muzician; eh, cam asta e!“ „Dar, nu mai rabdă anticarul, ce e ai făcut așa cu degetul și ai lăsat urme?“ „Astea sint sunetele, care ies din vioară, ca niște stropi, vezi dumneata, vioara se jertfește, se dăruiește prin sunet pe sine, se rupe din ea, pină cînd într-o zi n-o să mai fie, de loc!“ „...și-atunci?“ „Am să vin aici și să-mi să iau altă vioară.“ „V-o retin de pe-acum, pe ce nume?“ „Aurel Acasandrei“. „Mare muzician pictorul asta, auzi! vioara se jertfește cînd cîntă“ și puse cu grijă nesfîrșită, sus, într-o vitrină, un violon de fer.

SIMONA VĂRZARU

*) Expoziția personală de pictură Simona Runcan, Simeza, și expoziția Aurel Acasandrei, Căminul artei, București, noiembrie 1986.

Cronica muzicală

Nu numai intenția contează*)

Frumoasă inițiativa Operei Române din București de a înscrie pe afiș premiera cu Ion Vodă de Gheorghe Dumitrescu acum, cînd s-au împlinit trei decenii de la prima montare a acestui opus. Prin titlul de dramaturgie adoptat, libretul (semnat de regizorul George Teodorescu și de compozitorul Gheorghe Dumitrescu) și discursul muzical urmăresc realizarea unui spectacol-frescă, impresionant prin monumentalitate, dar și prin vibrația mesajului patriotic, prin tinuta sobră a evocării istorice.

Prin fastul cerut, prin contraste și varietatea fațetelor expresive — reflectată și în diversitatea scriiturii compunistice —, prin ampla distribuție pe care o solicită, angrenînd mase corale, ansambluri vocale, dar și generoase momente solistice, opera Ion Vodă se apropie de o anumită tradiție a genului, de o factură grandioasă. O asemenea dramă muzicală populară (subtitlu ce aparține autorului) este greu de susținut ca spectacol unitar gradat prin dozajul suflului dramatic, tensional, datorită fragmentării construcției în tablouri distincte, în numere interpretative rigurose decupate, în „file de letopisete“ a căror succesiune reconstruie din evenimente dispartate un destin de eroism și jertfă. Această dificultate a apărut evidentă pentru cei aflați în sală, cu atît mai mult cu cit această descompunere a structurii a fost accentuată prin amplificarea pauzelor în derularea acțiunii, prin trenare, prin ambianța statică a unora dintre tablouri, prin lipsa de dinamism a articularii întregului joc actoricesc și a tălmăcirii muzicale.

Opoziția dintre bine și rău — stratificată la nivel social (poporul-boierii), politic (Vodă — Ieremia), uman, moral (Roxanda — Doamna Marica) — caracterizează fiecare dintre secțiunile arhitectonice ale operei, dar punerea în scenă nu a marcat o traiectorie evolutivă a acesteia. Dacă dimensiunea statuară a domnitorului (Dan Zancu) s-a curtată treptat, cîștigînd în forță și prestanță pe parcursul fiecărei apariții, fără să înlăture însă o notă de crispare, glasul său impunîndu-se de obicei (dar nu întotdeauna) prin penetranța și căldura timbrului, portretul boierului Ieremia (Nicolae Andreescu) nu a convins, căci i-a lipsit mobilitatea expresivă, înlocuită adesea printr-un patetism forțat, alunecînd uneori spre ridicol. Prezența Roxandei (Elvira Cirje) a fost definită la început prin lirism și cantabilitate, dar din păcate unele „scăpări“ ale vocii au atribuit apoi

personajului unele asprimi nejustificate. Personalitatea Doamnei Marica (Ruxandra Vlad) — dominată de ambiție și ură — a fost învăluită în această versiune de unde de agresivitate prin accentele expresioniste ale interpretării, prin inegalitățile registrelor vocale ce nu au permis decît o parțială auzire a partiturii.

În rolurile secundare, purtătorii unor sentimente înălțătoare au dat dovadă de patos și vigoare, dar, pe alocuri profilul dorit a fost alterat printr-un exces de efuziune lirică, ușor desuetă (Nicolae Bratu) în timp ce „pitorescul“ scenelor boierilor complotiști a fost împins spre grotesc. Intervențiile corului — bine realizate, precise și ferme — au ridicat în general nivelul spectacolului, dar orchestra condusă de Constantin Petrovici a avut pasaje de-a dreptul deranjante: sonoritățile instrumentale prea puternice nu au lăsat vocilor posibilitatea de afirmare, atenuînd claritatea textului (și așa greu de deslușit); absența limpezimii a conferit discursului muzical un aspect „stufos“, de „păienjenii“ orchestral. Să așteptăm ca „rodarea“ acestei premiere să contribuie la „decantarea“ viziunii dirijorale și a concretizării sale sonore pentru a căpăta cu adevărat sensuri artistice?

Fără îndoială, creația lui Gheorghe Dumitrescu se constituie într-o etapă reprezentativă a dezvoltării operei ca gen în perioada actuală, relevantă prin această categorie a spectacolului-frescă, monumentală evocare istorică — Ion Vodă fiind primul și unul dintre cele mai ilustrative titluri. Poate că a sosit momentul ca noile montări să descifreze ceva mai mult din bogăția expresivă a textului, căci pe lângă înfățișarea porțiilor statuate ale eroilor, din partitură transpar și dimensiunile lor umane, clar subliniate prin liniile muzicale. Estompînd această coordonată, spectacolul pierde din pregnanță și profunzime, vîdînd o nuanță de rigiditate, o tentă de monocromie, de artificialitate. Oare o creație interpretativă definită prin realism și autenticitate a trăirii (și nu excesivă zugrăvire a acesteia), prin naturalețe și firesc ar depăși stilul specific al lucrării sau ar contrazice spiritul acestei pagini compunistice de mare complexitate?

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Ion Vodă, de Gheorghe Dumitrescu, Opera Română din București, Regia George Teodorescu.

Acetind istoria românilor

Recunoașterea internațională a Marii Uniri din 1918

6. În volumul V de documente interne și externe privind recunoașterea internațională a Marii Uniri din 1918, există un substanțial studiu asupra realităților românești, prezentat de delegația României la Conferința de Pace de la Paris.

„Înainte războiului european — se spune în importantul studiu — România avea o situație unică pe lume...”

Pe măsură ce țara progresa, se apropia și ziua în care unitatea politică a tuturor românilor n-ar mai fi putut fi de nimeni împiedicată.

Odată această unitate realizată, atât tendința de hegemonie în Balcani a unuia, cât și aceea de expansiune către Orient a altor puteri imperiale ar fi luat totalmente sfârșit, pentru totdeauna.

Aceste interese, contrarii în ce privește aspirațiile lor în parte, însă comune în ce privește dispariția României, au format întotdeauna puntea de apropiere între vecinii acestei țări”.

După ce se relevă modul în care a izbucnit conflagrația mondială, în studiu este explicată atitudinea de neutralitate a României în primii ani ai războiului, apoi intrarea țării noastre în acțiunea națională pentru înfăptuirea Marii Uniri. „Ziua dreptății venise — se spune în studiu.

Ultimul punct din programul nostru istoric — Unirea tuturor românilor — începea să se realizeze.

Acest program, lăsat nouă, la 1599, ca o sfințită moștenire de Marele și de veci neuitatul Mihai și urmărit neconștient de atunci de românii de pretin-

deni, cuprindea reconstituirea Daciei...”

Argumente puternice, de natură etnică și istorică, au determinat pe Alianți să se angajeze, la 4 august 1916, formal și înscris, a se reconstitui România pe aceste baze”.

Primul dintre argumentele românești dezvoltate în studiu ce prezentăm este cel istoric: „Poporul român se află, din timpuri foarte îndepărtate, așezat în mase compacte în tot ținutul cuprins între Tisa, Nistru, Dunăre și Mare...”

Această situație este recunoscută oficial și public chiar de inamicii noștri...”

Răsfoind sumar frământările istorice și politice care au avut loc în orientul Europei, de la întronarea creștinismului până astăzi, pe de o parte găsim originea, vechimea și permanenta stabilitate a poporului român în ținuturile pe care le locuiește, iar pe de altă parte putem aprecia eforturile titanice pe care acest popor le-a făcut, 18 secole neîntrerupt, pentru a se menține, a trăi liber și a se uni într-un singur stat politic”.

Cum se motivează în studiu, intrarea României în acțiunea națională pentru desăvârșirea unității sale statale: „Cînd războiul european a izbucnit, România a găsit că este mai demn să ia cu pieptul și prin sacrificiul nelimitat al fiilor ei dreptul ce avea, decît să-l cerșească la ușa Conferinței de Pace”.

Deosebit de sugestiv sînt zugrăvite eroicele bătălii ale românilor la Mărășești: „Începe pentru noi memorabila și de toți cunoscuta bătălie de la Mărășești, în care martirii și eroii noștri din toate timpurile au fost pe deplin răzbuțaiți.

Mărășeștii este răspunsul demn și nobil pe care soldatul român l-a dat tuturor aceluia care, fără să-l cunoască, l-au calomniat.

Timp de aproape o lună — 25 iulie / 21 august — șapte divizii române, aduse din cauza împrejurărilor pe rînd pe cîmpul de bătălie, zdrobesc complet cele 11 divizii — din care 9 germane — cu care inamicul proiectase să ingenunche în 4 zile Moldova.

A fost un masacru. Cu patul puștii indoit de izbituri, cu baioneta infierbîntată de razele dogoritoare ale soarelui de vară, în cămașă și cu capul gol, soldatul nostru a înecat în singe valurile de asalt ale invadatorilor patriei”.

În fine, concluzia studiului mai sus citat: „N-am regretat niciodată gestul făcut la 15 august 1916 și fiindcă pe de o parte ne îndeplinim o sfințită și strămoșească datorie, iar pe de altă parte aveam credința nestrămutată în triumful dreptății.

Astăzi, după atîtea secole de nesfîrșite lupte, soarele nostru a răsărit și visul nostru a devenit o realitate — România este și va rămîne vesnic Mare”.

Alcătuitorii volumelor de documente ce prezentăm au avut fericita inspirație să insereze și parte din cuvîntările deputaților reprezentanți ai naționalităților conlocuitoare în intîiul parlament al votului universal din România reintregită în granițele-i etnice. Astfel, în ședința din 11 decembrie 1919 a Camerei deputaților a luat cuvîntul, între alții, Iancu Melic Melicsohn: „...Eu ca reprezentant al minorității evreiești, rămîn ales însă nu numai de populația evreiască, ci și de poporul țărănesc român; am fost

rugat, înainte de a pleca într-aceoace...: d-la, plecînd la București, acolo ai să stai la un loc căru i zic tribuna democratică, de unde iese dreptatea și toate cele bunătăți pentru țărani noștri și pentru tot poporul cel cînstit; te rugăm să stai acolo și să ne capeți dreptate și bunătate pentru tot poporul, nu numai pentru acela al majorității, ci și pentru al minorității.

Eu, ca evreu, pot să vă făgăduiesc — fiindcă dacă n-ar fi deosebire în ce privește dreptatea, oamenii cei cînstiți pot sta alături, fie ei evrei oricine alții — pot să vă făgăduiesc că voi fi cetățean al României cu dreptate întotdeauna față de dvs.”.

Reprezentantul slovacilor din România declară și el de la tribuna parlamentului, la 11 decembrie 1919: „...Noi voim să constatăm că în teritoriile unite cu România Mare, foste sub așuprirea Ungariei de odinioară, drepturile minorităților au fost garantate în toate privințele și sînt respectate.

Tocmai de aceea noi, slovacii, am cerut alipirea, potrivit cu dreptul de autodeterminare al națiunilor, la România Mare și sîntem puternic încredințați că Conferința de Pace va îndeplini această rugămînte a noastră.”

Alegerile la parlament s-au făcut cu cel mai mare spirit de dreptate. Dorința slovacilor este ca România Mare să devină un stat în adevăr democratic prin munca sa. Sistemul de guvernare pe care Consiliul Dirigent și guvernul român l-au introdus ne dă în această privință depline garanții. Noi, slovacii, vom fi credincioși cetățeni ai României Mari”.

Reprezentantul rutenilor din Maramureș, Orestie Ilczki, declară, la rîndu-i: „Sîntem încredințați din partea alegătorilor noștri ruteni a exprima sentimentele de nemărginită mulțumire și loialitate șeful statului și guvernului român pentru respectarea atît de corectă a dreptului minorităților cu ocazia alegerilor.

Populația ruteană din Maramureș, de cînd există, prima dată acum la aceste alegeri și-a putut manifesta liber voința sa și și-a putut alege reprezentanții săi.

Avem toată încrederea că parlamentul român va respecta totdeauna principiile democratice și va aduce legi bune și folositoare pentru toți cetățenii care ajung între granițele României Mari.

Populația ruteană din părțile

Maramureșului dorește și cere să se ia toate măsurile necesare pentru a fi unită definitiv, conform liniei demarcaționale de azi, pentru totdeauna cu România Mare”.

În ședința parlamentului din 13 decembrie 1919 a luat cuvîntul și deputatul Mustafa Mehmet Fehim, reprezentant al musulmanilor din Dobrogea: „Spun și eu cîteva cuvinte de la această tribună a Adunării deputaților din România Mare avînd dreptul ca fiu al aceleiași Patrie-Mamă.

D-lor deputați, în ședința de ieri, unii colegi ai mei din fiecare naționalitate au declarat că sînt pentru țara românească cu tot sufletul acum și în viitor. Să dea Dumnezeu ca vorbele acestea să ajungă la urechile aceluia care de multe ori nu aud și nu văd!...”

Vă declar în numele populației musulmane din Dobrogea că vom fi credincioși și folositori pentru România Mare, Patria noastră iubită, care așteaptă de la noi unirea în cuget, în fapte și simțiri, pentru că numai atunci sîntem în stare s-o facem România țară”.

În numele naționalității germane din România, deputatul Rudolf Brandsch declară în ședința parlamentului din 17 decembrie 1919: „Noi reprezentanții liberi aleși ai naționalității germane din România Mare, la intrarea noastră în Adunarea Constituantă, ne simțim datori a reinnoi declarația solemnă că ne-am alipit Statului Român prin libera hotărîre și că-i vom aparține ca cetățeni credincioși și loiali, cu sentimentul frătesc pentru toate naționalitățile țării, pătrunse de aceeași convingeri și mai cu seamă pentru poporul român de care în parte ne leagă aceeași soartă de multe secole...”

Dorim patriei noastre o pace durabilă corespuțătoare atît demnității cît și intereselor sale și ne exprimăm urarea ca Dumnezeu să binecuvînteze munca noastră și să dăruiască patriei noastre și tuturor locuitorilor săi un viitor fericit”.

După declarațiile congreselor naționale ale sașilor și svabilor din România, care aderaseră întru totul la hotărîrile unio-niste de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918, aceste noi mărturisiri de credință ale reprezentanților naționalităților conlocuitoare din țara noastră vin să probeze o dată în plus justetea actului epocal al înfăptuirii Marii Uniri a românilor.

STELIAN NEAGOE

Un tînar autor, o carte

Mircea Florin Șandru — „Trupuri pe ecranul de radar”, Editura Cartea Românească, 1982

Mircea Florin Șandru a debutat în 1974 cu o poezie care a surprins contextul acaparării de mitologie și obsedat de „senzualitatea” vegetalăului. În acest codru de simboluri, bine ermetizat sub masca ritmurilor naturale, Mircea Florin Șandru este printre cei dintîi poeți care au defrișat parcelele destinate a deveni, mai tirziu, temele fascinantele „building”-uri ale noii sensibilități citadine.

Poetul debuta, atunci, cu versuri de un realism energic, iscoditoare, încercate de frînturi ale existenței de zi cu zi, lipsite de acel fast supărător care dădea nota dominantă, dar și trăda „poza” orfică; poemele sale erau în marea lor majoritate crîmpeie de viață notate cu „singele” autenticității în jurnalul unei sensibilități particulare pentru care decorul de oțel și asfalt, de beton și sticlă reprezenta Natura, dar o natură „trecută prin intelect”, o natură în conformitate cu ritmurile alerte, dinamice, nemiloase, ale sfîrșitului de veac și de mileniu.

Ruptura în îndepărtarea pe poet atît de natura văzută ca înflorire și explozie a vegetalăului, a clorofiliei, cît și de ființe dragi, apropiate, cărora, din a-dîncul frimătător al metropolei, le trimitea epistolele dezrădăcinării: „Înțeleg mai bine învățătura ta / Mamă. Acum mi-e fruntea dungată / Trec printre plopii înalți mai îngîndurat; se duc / În ceață tramvaiele. Azi am scris un poem, / Azi am cumpărat o piine, dar tot cum mă știi / Pe fața cu-

ratei hîrtii cînd scriu șterg, cum m-ai învățat, / O fată în stînga mea alcătuieste o floare, / Coase. Prin scîlpirea cernelii orașul se face albastru. / Lacrima ta a apărut pe hîrtie, / Azi am scris un poem. Căldura flăcării e albastră / Ca spiritul. Printre gene se vede orașul / În legile lui niciodată nu voi minți / O casă se sprijină pe umerii mei, / Sînt mai îngîndurat, dar în fața poemului / Ascult iarăși, cum ascultam cărbușii în cutii de chibrituri. / Ascult cum singele meu crește în sine, / Viața vine acum peste noi / Ca o mantie”. (Ascult, în volumul **Luminile orașului**, ed. Eminescu, 1975).

Intrarea în ritmurile orașului, coabitarea cu industriile lui infernale, apropierea de insomniile lui, de geometriile lui rigide, de sunetele lui strident și melodios totodată, de cromatica lui tipătoare, incendiară are ceva din tensiunea descoperirii și colonizării unui pămînt necunoscut; „O casă se sprijină pe umerii mei”, spune poetul. Există apoi sentimentul pionieratului, al întemeierii: „O fată în stînga mea alcătuieste o floare” sau „Binecuvîntat fie pămîntul pe care s-a construit un oraș” (Trecerea timpului). Peste toate plutește impresia de lume ce scapă simțurilor comune, bunului simț, înțelegerii — e o lume alunecoasă, cu transparențe înșelătoare, de o fragilitate aparentă sub care sticlește stîns metalul instrîinării: „E liniște citeodată, ca-ntr-un oraș nelocuit, / E ca și cum ți s-ar deschide o delicată povestire, /

Cu străzi de sticlă lunecoase și oameni care-au regăsit / O înțelegere deplină în gesturi și în nevorbire...” (Sînt seri).

De notat că în această lume conflictele amortesc ca sub o vrajă, contrastele se estompează, crizele se dizolvă într-un aer de beatitudine, de pace și echilibru: „Mai scriem, e înțînă pace, planeta se invirte în gol, / Ecurile unor lupte din alt meridian par stîse” (Pune miinile). Este o lume împăcată cu propriile ei contururi, cu propriile-i limite, un univers organizat ca un uriaș organism căruia poetul i se abandonează dintr-un impuls de cuceritor și aventurier, de descoperitor și colonizator temerar.

Aceste trăsături sînt îngroșate, accentuate în volumul **Melancolia**, unde sentimentul rupturii de o lume a naturalului este amplificat și agravat de sentimentul maturității văzute ca o combustie inexorabilă, ca o cheltuire continuă într-un joc în care mina crupierului este uriașa pirghie a mecanicii cosmice: „Între două rotiri ale planetei se usucă și trec anotimpurile / Mina mea se atînge de mina ta, părinții mei cad în gol printre zîmții cometei / Între două rotiri ale soarelui sămînța se face copac și e atînsă de fulger, / Vîntul trece pe fața planetei, între două treceri îmbătrînesc popoarele de copii / Între mine și fiul meu steaua își clatină o singură dată lumina / Între mine și tine se aude melancolia căzînd” (Între două treceri).

Dacă **melancolia** din aceste versuri este expresia mihnirii pe care o încercaseră și așediatorii motivului **fortuna labilis**, plutitorii pe marea destinului, legănații în tangajul puterii, în ruliul imperiilor, sentimentul inautenticității și îndeosebi al **artificialității** devine predominant, tiranic în **Flacăra de magneziu**, ed. Eminescu, 1980. Poetul devine de acum un insurgent, o conștiință agresată de folia de plastic, de mormanele de fier vechi, de cimitirele de mașini din marginea orașelor, un mesianic ce anunță sosirea mileniului trei cu încredere, dar și cu îndoială, cu speranță, dar și cu

deznădejde, un provocator care își propune să scoată din „anestezia” citadină sensibilitatea semenilor. Volumul îl înfățișează pe Mircea Florin Șandru în postura de militant pentru „drepturile” ecologice ale naturii și individualului; păstrării morții, natura infestată, marea neagră, ucigătoare, ploaia de stronțiu, pasărea răpusă de furtunile magnetice, orașele infestate de „civilizația” florilor artificiale, a laptelui condensat, a reclamei luminoase, a tonomatului, a ultimelor știri, umanitatea intoxicată de sedentarism, de comoditate, de indiferență și sensibilitate, manipulat, diversionat, pusă cu botul pe labele de neon ale societății de consum, strivită de apăsarea mass-mediei, de nomadismul turistic, de goană și căutare sînt întotdeauna de găsit în „subsolul” metaforei, rîciind, săpînd galerii pînă la suprafața estetică a poemului și a conștiinței artistice. Acest salt, cît și reacția instinctivă de apărare a cului poetic (care integrează aici el individual fărîmițat în milioane de ipostaze) alimentează energia poemelor etapei de acum, poate cea mai răscolită de frîmțări, poate cea mai bine fixată în spotul de lumină — cînd atroz, cînd trufaș — al demascării, al demistificării.

În fine, după atîtea avaturluri, cîștigînd totodată bătălie după bătălie pe cîmpul de luptă al expresivității, poezia lui Mircea Florin Șandru încearcă să-și regăsească echilibrul din începuturi, mai întii esuînd în a demasca automatismul pe care să acapareze ființa umană, tendința mașinismului de a transforma ființa într-o simplă probză gînditoare: „O mașină vorbește, o mașină aude / O mașină vede în locul tău / Cine ești tu, cine ești tu alcătuit de gheață, / Cine ești tu, fluture inocent care stai în apele cărni? / Cine ești tu, purtînd pe corp rîmile poeziei? / (...) / O mașină simte în locul tău, / O mașină stă în fața ta și întrebă, / Cine ești tu blîndule muritor care stai în apele cărni?” (Cine ești, I, în volumul **Ma-**

șina de scris, ed. Eminescu, 1981), mai apoi cătuțind febril o certitudine a identității pe ecranul de radar al sentimentului **viețuirii** (Trupuri pe ecranul de radar, ed. Cartea Românească, 1982).

Și aici, continuînd experiența din volumul anterior, Mircea Florin Șandru aduce în prim plan **anatomicul** văzut prin prisma legilor fizicii, ale mecanicii; existența însăși pare a se supune stereotipiei implacabile, ritmurilor „programate” pe cartela magnetică a informației genetice.

Interesantă este aici apariția corpului omenesc, pînda acestei apariții, așteptarea ei în noianul de imagini sfîrimate, discontinue, distorsionate; corpul devine certitudinea ocupării unui teritoriu pe care simpla epidermă cu ale ei simțuri nu-l-mai poate individualiza și apăra de asediul iluzoriului, al sentimentului neantizării și al extincției: „Corpul meu filmat în crepuscul, cînd forța răsufării descrește, / Cînd formele se retrag și lasă urme în aer și pe pămînt...” (Film colorat).

Certitudinea „corporalității” proprii ființe poate fi dobîndită fic cu mijloacele perfidiei electronice; banda magnetică, memoria electronică, pelicula, radiația roentgen, fie cu metode „chirurgicale”, de investigație a universului de celule, țesături și nervi. Pata de singe, epiderma lovită, neuronul, „ghemul de adrenalină”, creierul scufundat în labirintul fluxului subconștient sînt tot atîtea prilejuri de a exalta **viul**, existența, viața, chiar individul situat în centrul universului.

Obsesia anatomicului devine, cu acest ultim volum, totalitară, poetul reușînd să integreze aici cu talent și sensibilitate indiscutabile mai vechea sa viziune „mecanicistă” pe care o epuizase pe parcursul „citorva cărți. Oferînd o deschidere amplă, generoasă, imprevizibilă viitoare sale poezii. Trupuri pe ecranul de radar consolidează poziția unuia din poeții tineri de cea mai certă înzestrare.

TRAIAN T. COȘOVEI

● **CĂTALINA SUCIU, București.** Versurile sînt frumoase și vreau să le public. Trebuie însă — lertați-mi prozaismul — bătute la mașină.

● **CONSTANTIN ARDELEANU, București.** Dv. inaugurați un gen nou: poezia de spital. Tema în sine este în principiu acceptabilă, ca orice altă temă, dar modul în care o tratați o compromite (înainte de a o impune!). Iată un exemplu:

„Melancolie, frison, ploaie,
Injecții, vizite, transfuzii,
Uitare, indoieli, iluzii,
Ideea morții te-ncovoate.

Pe pat, chenar de monolog
(De ce așa sfîrșit anost?)
Timpanele-ți conjugă pe „a fost”
Și amintirea sapă ea un drog”.

Enumerarea plină de dezolare din primele trei versuri reprezintă o imitație nereușită după Bacovia. Versurile al patrulea și al șaselea sînt explicite ca proza. În al șaptelea vers recunoaștem stilul cugetărilor de album. Versul al optulea este forțat, din necesități de rimă (cum să sape amintirea ca un drog? Drogul sapă?) Doar al cincilea vers este personal și expresiv. Deci, un vers din opt. Și raportul se păstrează în toate poemele pe care le-ați trimis...

● **MARIO SEPTEMBRIE, Bumbuița, Dimbovița.** Trebuie să scrieți „mă învăluie” nu „mă învălue”, în cadrul întreprinderii”, nu „în cadrul întreprinderii”, „joc sau iluzie” nu „joc s-au iluzie”, „creier” nu „creer”, „lucrurile se topiseră” nu „lucrurile se topise”, „ne priveam” nu „ne priviam” s.a.m.d. Abia cînd veți cunoaște bine limba română vom putea relua discuția.

● **FLORIN BULIGOANEA, Drobeta Turnu-Severin.** Povestirea în misiune specială poate fi publicată (dar, ținînd seama de spațiul rezervat Antologiei, trebuie redusă cu o jumătate de pagină; ar fi bine să-mi trimiteți cu acest prilej câteva date despre dv.).

● **Confuzia și Casa,** deși scrise la fel de vioi, au subiecte prea copilărești.

● **VALERIU CIUCULIN, Porțile de Fier II, Mehedinți.** Mi se pare normal și prietesc cu simpatie faptul că nu sînteți de acord cu opinia mea — lip-

CENAGLU prin corespondență

sită de entuziasm — în legătură cu romanul **Ciinele prin apă** din care mi-ați trimis un fragment de 80 de pagini. Am reflectat asupra argumentelor dv. cu toată bunăvoința și chiar cu dorința de a mă lăsa convins, dar să știți că pînă la urmă tot nu mi-am putut schimba părerea. Nu vă repropoz — scrieți despre oameni obișnuiți — cum vă place dv. să credeți — ci că scrieți într-un mod obișnuit despre oameni obișnuiți. O altă năcintelegere pleacă de la observația mea că, dincolo de întâmplările povestite, nu se întrevăde nici o semnificație mai profundă. Dv. dezvoltăți pe această temă o întreagă tiradă:

Früherr zu Putlitz, să afirme: „Cred că omagierea aniversărilor „rotunde” ale universităților, în general, este esențială. Prin acest al 600-lea jubileu se poate crea celor 28 000 de studenți și celor 10 000 de colaboratori sentimentul identității cu, al apartenenței la — în ultimă instanță — ei pot conștientiza „privilegiul” de a activa la Universitatea din Heidelberg. Altfel, aceste lucruri sînt extrem de greu de realizat”.

Laitmotivul anului jubiliar, „Pe urmele încărcate de semnificații ale tradiției — spre viitor” — subliniază, pe bună dreptate, dimensiunea istorică a vechii instituții de cultură, și conturează responsabilitățile față de cei ce vor veni, față de viitor.

Dar acum, din contextul oferit de anul jubiliar 600, să facem o sumară călătorie cu gândul înapoi spre anul 1385. Atunci

„De ce să vedem numai sensuri ascunse? De ce să citim printre rînduri? Dacă-i spuți omului clar ceea ce dorești să comunici, nu e mai simplu?” Nu la sensuri ascunse mă refeream eu, ci, repet, la o semnificație mai profundă. Cînd o să vă completați pregătirea, o să vă dați singur seama că toate romanele valoroase — de la **Don Quijote la Muntele vrăjii** și de la **Frații Karamazov la Moromeții** — au un dincolo, o deschidere filosofică.

● **CRISTINA-EMANUELA DACĂLU, Tirgu-Neamț.** Nu am cum să vă restituim poemele, deoarece nu păstrez nimic din textele care mi se trimit (dacă le-aș păstra, aș avea nevoie de un depozit și de cîțiva oameni care să țină o evidență). Pe de altă parte, nu este fair-play din partea dv. să vă infuriați numai pentru că am considerat nepublicabile versurile dv. Mai bine compătimiți-mă pentru că nu sînt în stare să le înțeleg și să mă bucur de frumusețea lor.

● **EMILIA NEAGU, Ploiești.** Ați făcut — după cum rezultă din poemul **Pronunță-mi numele...** — o descriere remarcabilă:

„Tot ce-i viu odată moare”

● **MIHU ANDRADA, Tirgu-Mures, DANIELA TEODORESCU, Constanța, KATY, Vălenii-de-Munte, VALENTIN DESPINESCU, București, MIRON COTUNESCU, Brașov, PARDAILLAN, Galați, LUCA GHINEA, Oradea, PAVEL T., Timișoara, CONSTANTIN ANDRESCU, Craiova, MANOLE CONDREA, Galați, EMANOIL PETRESCU, București, ETCETERA, București.** Sint premise să progresați.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Papa Urban VI și-a dat acordul pentru înființarea unei „universități” după modelul Sorbonnei pariziene. În analele universității se poate citi că aceasta a fost inaugurată, printr-o slujbă oficială în Capela Sfîntului Duh, la 18 octombrie 1386.

Cursurile în „Ruperto Carola”, numită astfel după Ruprecht von der Pfalz, (al doilea nume amintind de Karl Friedrich von Baden, care a stipendiat în 1803 universitatea devenită falimentară) au început cu 580 de studenți, desemnați ca discipoli după o alegere exclusiv personală a rectorului de atunci.

Traducere și adaptare după revista „Scala” nr. 6/7, 1986, de GABRIELA ȘEICARU (Va urma)

Lumea cu amănuntul

La Heidelberg tradiția nu exclude computerizarea

Personalități de marcă din cele mai diverse domenii au fost discipoli ai acestui lăcaș de cultură: filosofi precum Karl Jaspers, filologi de talia lui Friedrich Gundolf, juristi și sociologi ca Gustav Radbruch și Max Weber au fost „virfuri” în domeniile lor de activitate. Pentru înaltul nivel al cercetării științifice stă martor numărul de laureați ai Premiului Nobel, care „au trecut” pe la Universitatea din Heidelberg:

- Fizică: Philipp Lenard (1905), Walter Bothe (1954) și Johann Daniel Jensen (1958);
- Chimie: Richard Kuhn (1938) și Georg Wittig (1979);
- Medicină: Albert Kossel (1910), Otto Fritz Meyerhoff (1922).

La catedrele celor 18 facultăți ale acestei alma mater se află astăzi aproximativ 600 de profesori.

Cu cele 10 000 de locuri de muncă oferite, Universitatea „Ruprecht-Karl” din Heidelberg este și cel mai mare „furnizor” de locuri de muncă al landului.

2 400 dintre cei 28 000 de studenți ai universității vin de dincolo de granițele R.F. Germania.

Vrea să păsească pe urmele glorioase ale trecutului spre viitor!

La cea de-a 600-a aniversare, Universitatea „Ruprecht-Karl” din Heidelberg, încărcată de onorurile istoriei, se pregătește de marea sărbătoare.

600 de ani de strălucite împliniri: șase secole de-a lungul cărora cele mai luminate minți care au trecut prin Heidelberg au făcut „urechile lumii” să audă de acest lăcaș de cultură.

Oricum „lumea științei” vine la Heidelberg pentru a onora onorabila „Ruperto Carola”.

30 000 (treizeci de mii!) de participanți din lumea cea mare și-au anunțat sosirea la Heidelberg pentru a aduce un omagiu „celei mai bătrîne doamne” dintre universitățile germane.

Un motiv suficient pentru actualul rector al Universității, prof. dr. Gisbert

Cronica literară în linii frunte de LINU

Daniel Drăgan, **Tare ca piatra**, roman, Editura Cartea Românească, 1986.

Diferite personaje din cărțile anterioare ale lui Daniel Drăgan trec în acest roman.

Tabela de marcaj

Dinamul Steaua

Vă spun cînstit, ca-ntotdeauna: miercuri, la derby-ul cel mare, mă așteptam la orîșice, numai la 3 la 0 (cître patru) pentru Steaua — nu! Cit oi fi fost eu de stelist din moștrămoși și cită dragoste mă-ncercă pentru Ghencea, nu m-aș fi-ncumetat să dau mai mult de 1-0 pentru gazde, deși, rămîine între noi, simțeam remiza cum plutește-n aer. M-am înșelat și recunosc în public că roșiorii comandați de Puiu Iordănescu au oferit o nouă mostră de splendoare, în aplicația din poligonul lor. De cum s-a fluierat alarma, cavaleria pițurcană s-a năpustit spre musafiri și, potrivit tradiției steliste, în minutul 5 se făcuse de 1-0, pe bază de picior de Lăcătuș și cap măiastru de Bumbescu. Pînă și dușiosul Moraru a stat să contemple mișcarea și chiar mă mir că n-a aplaudat cu spiritul său fair-play recunoscut. Cert e că după alte 21 de minute, același Moraru, reprezentat de bara lui din stînga, avea să se remarce, apărînd spectaculos un penalty prin care gentilul Lăcătuș i-a explicat mutește cavalerului Crăciunescu cum că Steaua n-are nevoie de dăruirea ca să cîștige acasă un derby etern. Mircea Lucescu să mă fi chemat și-aș fi-nțeles din clipa aia că meciul e jucat și-adjudecat de gazde. Cum a și fost în festivalul din reprimiza-doua, cînd oaspeților le-a lipsit un lucru (dar esențial):

mingea! Cu excepția auturilor (de poartă și de margine) și a repunerilor de la centru, obiectul de joc s-a aflat la steliști, dispuși să încinte mulțimea cu știința de a naște fotbal mare. Greșește amaric cine crede că Dinamo a jucat slab! Dinamo a jucat ce-a putut, dar cum și Steaua a făcut același lucru și cum între echipe e o clasă diferență, scorul a fost cel care-a fost pînă la urmă. E foarte greu să treci de zidul blond numit Bumbescu, să-l păcălești măcar întimplător pe Belodedici, să te-nconțrezi în corp la corp cu Moțăței-Iovan, cu Weisembacher și cu Bărbulescu, să vrei să-i bați la sprinturi pe Bălan, pe Lăcătuș sau Balint și să dai gol cu ușurința lui Pițurcă. Și nu uitați, steliștilor le-a mai lipsit și Loți, drept pentru care Stoica a jucat cit doi, făcînd morișca să se-nvîrtă impecabil, cu-aceeași ușurință și-nainte și-napoi! Arbitrul Crăciunescu și-a revenit după degajarea primită în occipital și totul a funcționat pînă la urmă absolut științific. Iar dacă se mai întreabă cineva de unde mai are Steaua atîta energie, după un an ca '86-le european, să deschidă orice dicționar la cuvîntul dinam, și-o să citească: mașină electrică rotativă, generatoare de curent continuu. Cine urmează la curentat?!

HORIA ALEXANDRESCU

ANTOLOGIA

cenaclului prin corespondență

Corneliu Vasile

Corneliu Vasile (profesor de limba română într-un sat de lîngă Caracal) a fost prezentat la această rubrică, inițial din numerele trecute, cu poezie. Am primit acum de la el și un plic cu mai multe pagini de proză, printre care o frumoasă parabolă, întoarcerea soldatului, despre solidaritatea umană.

INTOARCEREA SOLDATULUI

De mic îi spusese că rolul lui este să fie soldat — așa că nu-și făcuse pînă atunci probleme despre ce va construi el în viață — că rolul lui este să cucerească, precum Columb și Magellan și Alexandru cel Mare și Cezar, dar numai atît, să cucerească, așa că nu-l interesează ce se află dincolo, i se spunea numai despre coordonate și munți și ape și previziuni meteorologice, așa că își închipuise aproape că dincolo n-ar fi oameni și copii și femei și animale și păduri și culturi de cereale. El să cucerească și atît. Mai departe nu-l interesează. Pe urmă îi fuseseră laudate echipamentul și armamentul, care sînt ultimul rîcnet al tehnicii, rezistă la orice și nu le rezistă nimic! Crezuse într-un fel că se va bate cu niște roboți, cu niște mecanisme. Soldatul avea însă nevastă și copii și părinți. Nu avea prieteni, fusese ferit cu grijă de așa ceva, i se spusese că îl va împiedica să reacționeze prompt la ordinele care trebuie îndeplinite prompt și fără crutare.

Și acum avionul rula constant deasupra norilor deși, iar soldatul se întreba ce ținut va reuși el să cucerească, purtînd bomba în blindajul care se putea desface pentru declanșare la apăsarea unui simplu buton. Iși aminti că semnas la plecarea o asigurare de pensie, „pentru orice eventualitate”, ordinul era să arunce bomba indiferent în ce situație se va afla, adică și în situația în care nu-și va putea salva aparatul și propria viață. „Dacă nu începem noi, ne vor distruge ei și atunci adio pensie și soldă și permisie și circiumă”, i se spusese. Îi veni în minte vizita, împreună cu alți oameni necăjiți ca și el, pentru a prinde curaj și încredere, în zona H, unde, în buncăre aflate la mari adîncimi, se aflau toți generalii și familiile care putuseră plăti prețurile exorbitante. Familiile soldaților se aflau însă în localitățile neînsemnate unde li se născuseră părinții. Li se explicase că, dacă vor cîștiga, toate familiile lor vor putea avea astfel de buncăre, pentru că „de dincolo” vom aduce materiale și forță de muncă și vor avea solde mai mari și vor fi primiți cu urale, ca niște mari învingători și fiecare soldat, dacă „dincolo” va rămîne cîneva în viață, va avea ordonanță și servitori care le vor aduce bătura de la circiumă, că familiile vor fi primite în cazărni, renunțînd la aerul viciat al zonelor împădurite, al cîmpurilor pline de miroasuri, care îi pot abate de la misiunea lor...

Soldatul se gîndea că n-o să aibă ce povesti, că el n-are să vadă nimic din ceea ce se află jos, ordinul însemna să cîștige o victorie oarbă, fără adversar, sau fără să-ți vezi adversarul, ceea ce e tot una. Apăsă pe manetă: 4 200... 3 000... 2 200... 1 000... și ajunse, privind prin vizor, să deosebească în ceață contururi de ferme și cîmpuri cultivate și cursuri de ape. Semănau cu imaginile de acasă și, negreșit, se aflau acolo oameni care cultivau pămîntul, se nășteau, creșteau, se căsătoreau, făceau copii, se mai certau cu nevestele, pluteau între bucurii și necazuri, mureau, lăsîndu-i pe urmași să repare ce se mincase din cauza timpului, ori să continue să smulgă păduri un petec de ogor, cit puteau în viețile lor scurte de oameni... Pe neașteptate, își aminti că în copilărie creștea porumbei, erau neasemniți în ținutul lor, cu cozile înfoiate și penaj multicolor, gîngurînd pe lîngă porumbițe. Îi asemăna cu caii — nu avea posibilitatea să crească un cal și privea cu invidie cum treceau spre țîrg bogătașii, cu caii lor lucioși — poate pentru că porumbeii, ca și caii, prin felul lor de a trăi în grup, prin arcuirea trupurilor, lucrătura sfîntă a naturii, indicau mersul ascendent și neîntrerupt al vieții, reprezentînd frumusețea de a trăi în miezul naturii darnice...

O pată roșie se lăți pe vizor, probabil că fuselajul era stropit cu sînge, stătu liniștit, conducînd aparatul mai departe, spre victoria aceea care nu era a lui, ci a lor, rămase liniștit pentru că izbitoră unei păsări nu putea să doboare ditamai bombardierul. Și totuși, gîndul i se întoarse, de la porumbelul lovit, spre porumbelul din copilărie...

Numeroșii oameni de jos, era o nuntă, o manifestație sau o înmormîntare, văzură cum pasărea aceea de fier, necunoscută, cu însemne străine, făcu o vîlă sau o tumbă — mulți își închipuiră că solul aerian, căci asta părea să fie, un sol, vrea să ia parte la bucuria sau la tristețea lor — și se întoarse la 180 de grade, mărîndu-și viteza.

Balul victoriei era în plină desfășurare în buncărele celor care, cu ochii pe ceas, se credeau deja stăpînii lumii de la ora stabilită — care coincidea, dincolo, cu o adunare sau o sărbătoare sau altceva cit se poate de omenească, coincidentă neprevăzută — în timp ce soldatul se întoarse cu vitează maximă și cu bomba aflată încă în blindajul ce se putea desface pentru declanșare la apăsarea unui simplu buton...

Alex. Ștefănescu:

INTRODUCERE ÎN OPERA LUI NICHITA STĂNESCU

— Dintr-un buletin informativ pus la dispoziția cumpărătorilor în librării am aflat că o să vă apară în curând o carte despre Nichita Stănescu, în colecția „Introducere în opera lui... a Editurii Minerva. De ce v-ați hotărât așa, dintr-odată, să scrieți o carte despre Nichita Stănescu? Din dorința de a fi la modă? — Da, și din dorința de a fi la modă. Gazetăria m-a învățat să iubesc promptitudinea, să scriu despre ceea ce interesează la un moment dat pe toată lumea. Am oroare de subiectele inactuale. Imi displac profund cărțile de critică literară care zac nevindute în librării și se acoperă de praful. Dacă există un mare interes față de poezia lui Nichita Stănescu, acum și nu altădată vreun să mă pronunț în legătură cu această poezie.

Pe de altă parte, trebuie să mărturisesc că încă din 1970, când am terminat facultatea, am hotărât să scriu o asemenea carte. Mi-ar fi plăcut ca ea să fie debutul meu. Nicolae Manolescu m-a sfătuit, însă, să mă abțin, explicându-mi că este prematur, că Nichita Stănescu nu are încă o operă constituită. Cu fanatismul specific virstei, credeam că Nicolae Manolescu greșeste, că se dovedește lipsit de entuziasm, dar acum înțeleg că mi-a dat un sfat înțelept și că a făcut-o cu delicatețe, ca să nu mă jignească: de fapt, eu nu ajunseseam încă la maturitatea intelectuală necesară pentru a comenta o creație dificilă. Sint aproape sigur că, dacă aș fi scris cartea atunci, ar fi ieșit patetică și neconcludentă.

— Dar nu credeți că s-a scris destul despre Nichita Stănescu? De ce mai era nevoie de un comentariu, și încă de proporțiile unei cărți?

— Deși a fost atît de mult comentată, această operă încă nu este înțeleasă. Numeroși oameni o admiră fără să știe de ce anume, pur și simplu prin imitație. Ca să nu mai vorbesc despre faptul că numeroși oameni o admiră fără să o citească! S-a creat o legendă a poetului frumos și generos ca un prinț, care a murit în plină glorie, și această legendă, transmisă pe cale orală, ține locul de lectură propriu-zisă a operei. Miile de comentarii critice care i-au fost consacrate au multe merite, dar nu și meritul de a explica publicului larg cum anume trebuie citită poezia lui Nichita Stănescu. De altfel, în general, critica literară, de cînd s-a... emancipat, nu și mai îndeplinește această îndatorire elementară față de cititori. N-a mai apărut de mult un studiu în care criticul respectiv să analizeze concret, la obiect un text literar, așa cum procedau Ibrăileanu, Vianu, Călinescu. Toată lumea face astăzi un fel de eseuri, care spun totul și, în același timp, nu spun nimic...

În ceea ce mă privește, mi-am propus nu să spun totul, ci să spun ceva. Am scris cartea despre Nichita Stănescu dorind să mă fac util. În acest scop m-am străduit să explic poezia lui în ceea ce are caracteristic, sugerind din ce unghi trebuie citită pentru a fi valorificată la maximum. Totodată, m-am străduit să explic și numeroase poeme, uneori vers cu vers. Nu întimplător, la sfîrșitul cărții există și un **Indice de poeme citate și comentate**, cu ajutorul căruia cititorii pot găsi rapid comentariul la poemul care îi interesează.

— Dar frumusețea unei poezii trebuie neapărat explicată? Nu o distrugeți în felul acesta? Sau, altfel spus, nu credeți că prin analiză „striviți corola de minuni” a creației lui Nichita Stănescu?

— Am să vă răspund printr-un citat din carte, care dovedește că m-am gândit dinainte la obiectii de acest fel: „Există prejudecata că săvîrșim un sacrilegiu dacă explicăm ceea ce admirăm. Trebuie însă depășită această formă naivă de admirație (și nu numai în cazul lui Nichita Stănescu, ci și în acelea ale oricărui alt scriitor). Hans Castorp, celebrul personaj al lui Thomas Mann din **Muntele vrăjtit**, nu se sfiește — atunci cînd se îndrăgostește de enigmatică doamnă Chaucat — să-i studieze radiografia toracei. În loc să-l oripeze, această imagine a anatomiei iubitei îl incintă, făcînd ca sentimentul său să devină mai lucid și mai cuprinzător”. Din exemplul dat reiese, cred, destul de clar că de Hans Castorp depinde ca aflarea „secretului” să ducă sau să nu ducă la o... strivire a corolei de minuni. Dacă el ar fi fost un om prozaic, fără educație intelectuală, ar fi putut să se simtă dezamăgit sau chiar dezgustat constatînd că femeia visurilor lui are un schelet „ca orice animal”. Dar Hans Castorp este un om cu o conștiință complexă, receptivă pentru care contemplarea „interiorului” iubitei sale reprezintă prilejul unei reverii metafizice; el înțelege un mesaj al regnului viu în strania arhitectură de oase, o inscriere a propriei lui iubiri într-o ciclicitate veche de milioane de ani.

După opinia mea, orice explicație a lumii inconjurătoare nu îi reduce, ci îi amplifică farmecul. Cred, deci, că altceva ar fi trebuit să mă întrebați și anume dacă este ușor să explici poezia lui Nichita Stănescu.

— Vă întreb...

— Nu este ușor. Și aceasta nu pentru că ar fi obscură, ci pentru că pretinde din partea noastră o anumită stare de spirit, greu de regăsit de către un om de azi. Să vă dau un exemplu. Există un joc, sotronul, care pare, nu-i așa, foarte simplu. Să ne inchipuim că niște copii joacă sotron și că la un moment dat îl opresc pe un trecător, un matur îngîndurat, și îl invită să joace alături de ei. Vă inchipuți că lui i-ar fi ușor să intre în atmosferă? Nu vă dați seama că s-ar simți dezorientat și că doar printr-o mare mobilizare sufletească ar reuși să-și alunge din minte orice grijă și să-și compună o atitudine morală adecvată? Și Nichita Stănescu ne propune un joc — desigur, deosebit de elevat, asemănător „jocului cu mărgelile de sticlă” imaginat de Hermann Hesse —, iar prima noastră reacție este la fel de caraghioasă ca aceea a maturului pe care copiii îl invită să le fie partener.

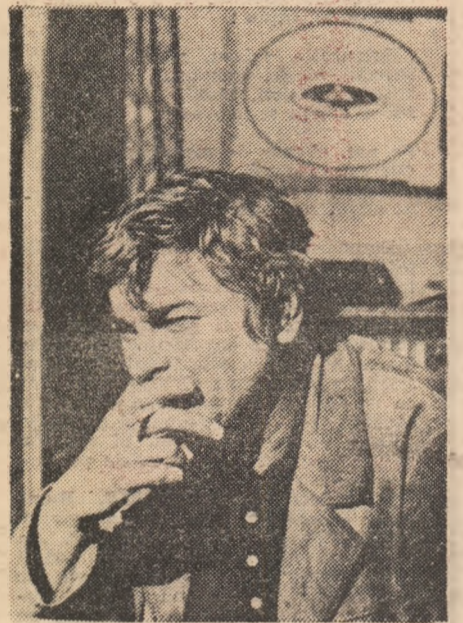
— Cu alte cuvinte, poezia lui Nichita Stănescu ne pretinde un mare efort de adaptare. Merită să-l facem?

— Merită, pentru că are o valoare cu totul ieșită din comun. În ceea ce mă

chiar și așteptările unui cititor extrem de perspicace. Putem face o experiență în acest sens: după ce citim un vers de Nichita Stănescu, nu reușim deloc să ghicim „ce va urma” (bineînțeles, în afară de cazul că știm pe de rost poemul respectiv). Personalitatea lui Nichita Stănescu se caracterizează prin ceea ce s-ar putea numi **alterotropism**, adică o permanentă **fugă spre altceva**. După ce spunea sau scria o frază și simțea că alunecă într-un tipar, el părăsea imediat acest tipar, cu o mare mobilitate, și proceda la fel și în continuare, evitînd fulgerător, uneori în ultima clipă, locul comun. Prin capacitatea de a sesiza rapid clișeele literaturii poetul era un parodist — un parodist genial, s-ar cuveni să adăugăm — cu precizarea însă că, spre deosebire de un parodist, nu adopta, ci abandona fără întârziere formulele identificate.

— Evidențiind acest refuz al formulelor, îl situați pe Nichita Stănescu printre avangardiști?

— Nu, pentru că el nu și-a făcut un scop din a discredita stilurile tradiționale. Abandonîndu-le sistematic, datorită unei conștiințe critice mereu active, dar și folosindu-le „în treacăt”, cu agilitatea cuiva care ar jongla, fără să se frigă, cu cărbuni aprinși, poetul a integrat aceste stiluri într-un stil nou, numai al său, a realizat o sinteză de o remarcabilă originalitate. A ajuns, cum și-a dorit, la altceva.

tate și histrionism. Acel „risu”plinsu” din folclorul românesc care l-a incîntat atît de mult a devenit însuși secretul artei sale, o axă de intersecție între național și universal.

— Il idolatrizați pe Nichita Stănescu...

— Nu îl idolatrizez, îl admir în mod lucid. Ca dovadă, susțin în carte că unele poeme ale sale sînt lipsite de strălucire sau chiar complet nereușite. Astfel, întreg ciclul **II elegii**, care — după opinia multor critici — reprezintă **nee plus ultra** în materie de creație nichitastănesciană, mie mi se pare o sumă eterogenă de poeme, cele mai multe sub nivelul cu care ne-a obișnuit marele poet. Acest ciclu a întrunit adeziunea entuziastă a criticii numai din cauză că este redactat într-un stil sibilinic și oferă comentatorilor prilejul de a face tot felul de considerații „filozofice”.

— L-ați cunoscut personal pe Nichita Stănescu?

— Da, fără să mă fi numărat însă printre apropiații săi. Cîteva momente mi-au rămas pentru toată viața în minte. Pe vremea cînd eram redactor la revista **Tomis** din Constanța (abia împlinise douăzeci și trei de ani) am fost trimis la București să obțin o colaborare de la Nichita Stănescu. L-am întîlnit la Uniunea Scriitorilor și el... mi-a dictat poemcile — exact zece, cite îi cerusem — improvizîndu-le în fața mea. Apoi, m-a anunțat că-mi va dicta încă unul, mai frumos decât toate celelalte. Așa a și făcut — în minte și titlul, **Silex** — numai că, după ce am pus punct, mi-a luat foaia respectivă din mină și i-a dat foc! „În felul acesta — mi-a spus sacadat, ritualic — poemul va rămîne numai al nostru”.

Un alt moment este legat de o călătorie a mea la Belgrad. Nichita Stănescu, de cîteva zile laureat al Festivalului de poezie de la Struga, se afla într-un mare restaurant din capitala Iugoslaviei, inconjurat de admiratori. Un chelner i-a adus la masă un telefon, explicîndu-i că îl caută cineva de la București. Era soția lui, Dora, care, cu flerul ei de soție, a simțit imediat că poetul a bătut prea mult și l-a certat. După încheierea convorbirii, Nichita Stănescu s-a plîns asistentei, răsfațîndu-se în stilul său înimitabil: „Înțeleg să mă țină sub papuc, la București. Dar să mă facă ea de ris pe liniile internaționale...”.

În sfîrșit, m-a impresionat și o dedicație pe care mi-a dat-o pe una din ultimele sale cărți: „Lui Alex. Ștefănescu, inima lui Nichita Stănescu. Azi.” Atît: „Azi”.

— Cum a decurs colaborarea cu Editura Minerva?

— În legătură cu Editura Minerva în ansamblul ei nu mă pot pronunța; știu doar ce știe toată lumea, că este una dintre cele mai prestigioase instituții de acest fel. Practic, am colaborat cu un singur redactor, criticul și istoricul literar Mihai Dascal. Este un editor care își cunoaște și își îndeplinește admirabil atribuțiile. Văzîndu-l cu cîtă seriozitate și cu cît devotament îmi citește manuscrisul, am regretat ezităriile de ordin stilistic — este adevărat, nu multe la număr — pe care nu le-am îndreptat la timp. Un asemenea redactor îi însuflă dorința de perfecțiune.

Convorbire realizată de OVIDIU HURDUZEU

Nichita Stănescu împreună cu scriitorii Dumitru Micu, Valeriu Răpeanu și D. R. Popescu, ascultîndu-l pe poetul Ion Gheorghe

privește, sint convîns că Premiul Nobel a pierdut ceva din prestigiul său, din cauză că n-a fost atribuit și lui Nichita Stănescu. Într-un moment în care se ajunseseră la o criză a limbajului poeziei pe plan universal, iar poezia începuse să cadă în desuetudine chiar ca gen — asemenea operetei — poetul român, cu o ingeniozitate specific românească, a găsit o soluție. El a inventat „necuvintele”, adică un mod mai liber de a folosi cuvintele, smulgîndu-le de pe orbitele stabile de gramatică și obținînd în felul acesta o mare cantitate de energie lirică... neconvențională.

Interesant este și felul în care s-a produs acest proces. Totul a plecat de la tendința înnăscută a lui Nichita Stănescu de a respinge ceea ce este consacrat, ceea ce devine previzibil. El simțea nevoia să contracizeze mereu așteptările cititorului,

— Spiritul parodie nu îi este propriu numai lui Nichita Stănescu...

— Îi este propriu întregii literaturi moderne — și poezie, și proză, și teatru — ca o expresie a conștiinței că „totul s-a spus”. Un precursor ilustru este în această privință James Joyce care, după cum știți, în romanul **Ulyse** a inclus o simfonie de stiluri, compusă dintr-o perspectivă „eroicomică”. Și în poezie, un Ezra Pound, pentru a da un singur exemplu dintr-o întreagă pleiadă — s-a folosit simultan de mai multe limbaje, unele active demult din punct de vedere poetic, altele activate de el, tocmai pentru a nu rămîne prizonierul unuia singur, pentru a se adapta la proteismul și ubicuitatea existenței moderne. Meritul lui Nichita Stănescu constă în a fi găsit raportul ideal — „secțiunea de aur” — între patetism și parodie, între autentici-

Important:

În aceste zile, la Timișoara și Cluj-Napoca, și săptămîna viitoare (între 5-7 decembrie), la Iași și București, va avea loc etapa zonală a celei de-a XVII-a ediții a Festivalului artei și culturii studențești, manifestare integrată în Festivalul național „Cîntarea României”.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
București, Piața Științei, Tel. 17
50 10, 13 60 20. Abonamentele se fac
la oficiile postale și difuzorii din

întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei” clienților din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFIATELIA” — Sectorul export-importh presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstlr București, Calea Griviței nr. 64-66